

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента **Солошенко Ігоря Олеговича**

(ПІБ)

академічної групи **072-19-1 (денна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Формування кредитного портфелю банку**

(на прикладі АТ КБ ПриватБанк)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Штефан Н. М.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

_____ **Д.С. Букрєєва**
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Солошенко Ігорю Олеговичу** _____ академічної групи **072-19-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(код і назва спеціальності)

На тему: **«Формування кредитного портфелю банку**

(на прикладі АТ КБ ПриватБанк)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **09.05.2023р. №334-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	01.05.2023-03.05.2023
Розділ 1	Теоретичні засади формування кредитного портфелю банку	04.05.2023-14.05.2023
Розділ 2	Аналіз результатів фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки	15.05.2023-24.05.2023
Розділ 3	Шляхи підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку	25.05.2023-04.06.2023
ВИСНОВКИ	Підсумкові результати дослідження, обґрунтування співвідношення отриманих результатів з	05.06.2023-07.06.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	08.06.2023-11.06.2023

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Н.М.Штефан

_____ (прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **17.04.2023 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **12.06.2023 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

І.О.Солошенко

_____ (прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Солошенко І. О. – Формування кредитного портфелю банку (на прикладі АТ КБ ПриватБанк) – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Мета кваліфікаційної роботи – аналіз кредитного портфелю АТ КБ ПриватБанк та теоретичне обґрунтування ефективності використання методичних підходів при розробці заходів щодо підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі визначено економічну сутність та функції кредитного портфелю банку, розглянуто існуючі теоретичні та методологічні підходи щодо аналізу якості та структури кредитного портфелю банку.

У другому розділі досліджено організаційну структуру АТ КБ «ПриватБанк», проведено аналіз його фінансового стану та складу кредитного портфелю за 2020-2022 рр.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовано вибір методу вдосконалення системи управління кредитною політикою банку з точки зору достовірності проведеного дослідження, описано розроблені в ході дослідження заходи, спрямовані на підвищення якості кредитного портфелю та прибутковості банку.

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, КРЕДИТНА ПОЛІТИКА, ПРОГНОЗУВАННЯ, СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ, ДОХІДНІСТЬ, ТРЕНДОВА МОДЕЛЬ.

ABSTRACT

Soloshenko I. - Formation of the bank's credit portfolio (based on the example of JSC CB "PrivatBank") - Qualification work on manuscript rights.

Bachelor's qualifying work of OP "Finance, banking and insurance" in specialty 072 "Finance, banking and insurance". - NTU "Dniprov Polytechnic", Dnipro, 2023.

The purpose of the qualification work is to analyze the credit portfolio of JSC CB "PrivatBank" and theoretically justify the effectiveness of using methodical approaches in the development of measures to increase the efficiency of the bank's credit portfolio management.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of the qualification work, defines the object and subject of the research.

In the first chapter, the economic essence and functions of the bank's loan portfolio are determined, the existing theoretical and methodological approaches to the analysis of the quality and structure of the bank's loan portfolio are considered.

In the second chapter, the organizational structure of JSC CB "PrivatBank" was investigated, its financial condition and composition of the loan portfolio for 2020-2022 were analyzed.

The third section of the qualification work substantiates the choice of the method of improving the bank's credit policy management system from the point of view of the reliability of the conducted research, describes the measures developed during the research aimed at improving the quality of the loan portfolio and the profitability of the bank.

CREDIT PORTFOLIO, CREDIT POLICY, FORECASTING, STRUCTURAL ANALYSIS, PROFITABILITY, TREND MODEL.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ.....	8
1.1. Економічна сутність та призначення кредитного портфеля банку.....	8
1.2. Методологічні підходи до формування кредитного портфеля банку.....	12
1.3. Особливості методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ.....	28
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПриватБанк» ЗА 2020-2022 РОКИ	34
2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк».....	34
2.2. Аналіз фінансових показників АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.	39
2.3. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк».....	50
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ.....	57
3.1. Прогнозування дохідності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»	57
3.2. Шляхи підвищення ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк».....	63
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. Банківська система є неодмінною складовою економіки будь-якої країни. Вона постійно розвивається, змінюється і пристосовується до фінансової системи, що склалася в державі. Кредитна діяльність в Україні за останні роки залишається найбільш нестабільною та ризикованою з усіх банківських операцій.

У нестабільному економічному середовищі загострюється проблема розвитку вітчизняної банківської системи кредитування, зокрема зростає кількість простроченої заборгованості та безнадійних кредитів, що призводить до погіршення якості кредитного портфеля банків. Аналіз тенденцій кредитування показує, що багато банків, враховуючи непостійний розвиток економічного середовища, зменшують обсяг кредитування, щоб поліпшити якість та знизити ризик неповернення кредитів, що впливає на загальний обсяг кредитування та його якість.

Тому необхідно зосередити значну увагу на вирішенні проблеми досягнення оптимального співвідношення прибутковості та ризиків банківських операцій у сфері кредитування, розробці збалансованих підходів до оптимізації кредитного портфеля та підвищенню його якості.

У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі серед сучасних робіт, присвячених питанню оцінки якості та оптимізації структури кредитного портфеля, оптимізації структури кредитного портфеля банку є праці та статті Волкової Н.І. [1], Волкової В.В. [2], Бондаренко Л.А. [3], Максимової Є.В. [4].

Мета і завдання дослідження: теоретичне обґрунтування підвищення ефективності системи управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк».

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- теоретичне обґрунтування сутності поняття «кредитний портфель»;
- визначення методологічні підходів до формування кредитного портфеля банку;
- аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк»;

- проведення оцінки якості кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»;
- розробка шляхів підвищення ефективності управління кредитною політикою АТ «КБ ПриватБанк».

Об'єкт дослідження – процес формування кредитного портфелю банку, організація системи управління кредитним портфелем банку.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти формування кредитного портфелю, система управління кредитною портфелем банку.

Методи дослідження. У дослідницькому процесі використовуються метод порівняльного та структурного аналізу фінансового стану банку, метод групування і класифікації; методи фінансового аналізу та узагальнення результатів.

Інформаційною базою роботи є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативні акти України, фінансові звіти АТ КБ «ПриватБанк».

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній on-line конференції «Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України» (Дніпро, 10 травня 2023 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 13 таблиць, 17 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел містить 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ

1.1. Економічна сутність та призначення кредитного портфеля банку

Основна мета комерційного банку полягає в здобутті прибутку шляхом надання власних фінансових послуг. Кредитування клієнтів є головною економічною функцією банків. Ефективне виконання банками своїх кредитних функцій має великий вплив на економічний стан регіонів, які вони обслуговують. Банківські кредити сприяють зародженню нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, розвитку об'єктів соціального та культурного значення, а також забезпечують економічну стабільність.

Кредитна діяльність банку постійно підлягає регулюванню органами державної влади, які встановлюють обмеження та нормативи для цієї діяльності. Виконання цих правил, встановлених державою, є обов'язковим для банків, оскільки кредитна діяльність є основним джерелом їхніх доходів, а невиконання встановлених норм може призвести до значних ризиків при розміщенні активів.

Проте ефективність діяльності банків залежить не лише від виконання встановлених нормативів, визначених центральним банком (далі - ЦБ), але також від здатності сформувати кредитний портфель, який забезпечить максимальний рівень прибутковості і підтримуватиме оптимальний рівень ліквідності.

Кредитний портфель, сформований якісно, відповідає інтересам акціонерів і дозволяє банку виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами.

Кредити становлять приблизно 50% всіх активів банку і забезпечують 2/3 всіх доходів. Вони є найбільш прибутковою, але й найбільш ризиковою

складовою банківських активів. Теорія портфеля пропонує розглядати не окремі позики, а всю сукупність кредитів з їх взаємовпливом та взаємозалежністю.

Кредитний портфель охоплює всі позики, які надані банком з метою отримання прибутку. Розмір кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, включаючи прострочені, продовжені та сумнівні [5].

Кредитний портфель банку, розглядаючи його в структурі балансу, є недільною та невід'ємною частиною активів банку, яка має власний рівень дохідності і відповідний рівень ризику. Управління кредитним портфелем банку ґрунтується на основних параметрах - дохідності і ризику.

При формуванні кредитного портфеля банки надають перевагу кредитам, які забезпечують найвищі доходи при мінімальних ризиках. Дохідність кредитних операцій визначається рівнем відсоткової ставки для конкретного кредиту, тривалістю періоду надання кредиту та системою нарахування відсоткових платежів, що була прийнята.

Якість та склад кредитного портфеля значно залежать від організації кредитної роботи в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному банку має свої особливості, які визначаються розмірами, можливостями банку і потребами клієнтури.

У великих банках організаційна структура може складатися з кількох департаментів, які включають розгалужену мережу відділів, секторів, комітетів, груп, економічних рад тощо [6].

Ці структурні підрозділи спеціалізуються на виконанні певних функцій у кредитному процесі, наприклад, відділ галузевого аналізу, відділ кредитної політики, відділ кредитних продуктів, відділ кредитної документації, відділ економічних прогнозів, відділення з розгляду кредитного процесу тощо. У невеликих банках всі функції здійснюються в кількох структурних підрозділах, які виконують всі необхідні завдання.

Незважаючи на традиційне розуміння кредитного портфеля як сукупності банківських позик, яка структурована згідно з кредитною політикою, окремі дослідники визначають його як сукупність зобов'язань, економічних відносин між кредитором та позичальником, набір фінансових інструментів та інше.

Спільні наукові дослідження дозволяють нам визначити кредитний портфель як фінансовий інструмент для керування банківськими операціями з метою підвищення ефективності діяльності, що досягається через надання позик.

Кредитування є основною економічною функцією банків, яка має високий пріоритет. Успішна реалізація кредитних функцій банків великою мірою впливає на економічний стан регіонів, які вони обслуговують. Банківські кредити сприяють створенню нових підприємств, зростанню кількості робочих місць, розвитку соціальних та культурних об'єктів, а також забезпечують економічну стабільність.

Існують такі види кредитного портфеля:

- портфель ризику. Має високі показники ризиковості та доходності;
 - оптимальний. Найбільш збігається з обраною банком кредитною політикою та шляхом розвитку;
 - збалансований. Має збалансоване відношення «ризик-прибутковість»
- (рис. 1.1).

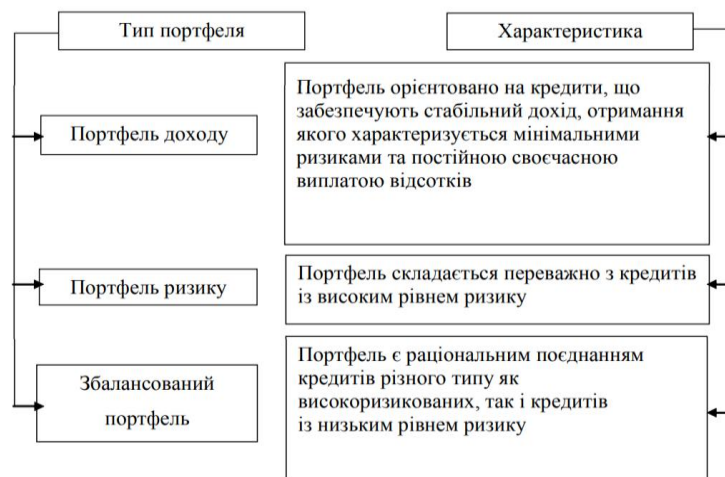

Рис. 1.1 – Види кредитних портфелів банку

Основними факторами управління кредитним портфелем банку є ризик і дохідність, які є визначальними показниками його ефективності. Кредитний портфель є головним джерелом для комерційного банку, але також вносить найбільший ризик. Метою управління кредитним портфелем є досягнення максимальної дохідності при мінімальному ризику.

Структура кредитного портфеля повинна бути добре запланованою, оскільки кредити становлять близько 50-60% банківських активів. Іншими словами, доходи від кредитних операцій складають близько 2/3 всіх доходів, що є значною часткою діяльності комерційного банку.

Аналізуючи структуру кредитного портфеля банку, можна визначити його стійкість, фінансові результати і прогнозувати стан діяльності. Різні типи банків мають свої характеристики у структурі кредитного портфеля. Наприклад, для особливостей портфеля зберігальних банків характерною є перевага кредитів фізичним особам та споживчих кредитів, для іпотечних банків - довгострокове кредитування та інші [7].

На обсяг та структуру кредитного портфеля банку впливають:

- офіційна кредитна політика комерційних банків;
- розмір капіталу банку;
- досвід менеджерів та їх кваліфікація;
- регулювання діяльності комерційного банку.

Розмір капіталу банку є важливим в формуванні структури його кредитного портфеля. В залежності від капіталу зазвичай визначають обмеження та ліміти кредитної діяльності банків, такі як максимальний розмір позик і т.д.

Основні цілі формування кредитного портфеля можна сформулювати наступним чином:

- забезпечення високого довгострокового доходу;
- мінімізація ризиків, пов'язаних з кредитним портфелем;
- забезпечення необхідної ліквідності;
- отримання високого поточного доходу [8].

Елементи процесу формування та управління кредитним портфелем комерційного банку включають:

- вибір критеріїв для оцінки якості кредитів;
- розробка методу оцінки якості на основі вибраних критеріїв;
- класифікація кредитів за рівнем ризику;
- визначення рівня ризику для кожної групи кредитів;
- оцінка загального ризику кредитного портфеля і банку в цілому;
- управління резервом для покриття можливих збитків;
- аналіз фінансових показників кредитного портфеля;
- визначення проблемних та сумнівних кредитів;
- прийняття рішень щодо цих проблемних кредитів;
- управління методикою відновлення проблемних кредитів;

При управлінні банком важливо розглядати кредитний портфель як невід'ємну складову всієї діяльності банку. Управління кредитним портфелем комерційного банку повинно спрямовуватись на досягнення максимальної ефективності відносно ризику та доходу [9].

1.2. Методологічні підходи до формування кредитного портфеля банку

Одним з основних завдань банківської кредитної діяльності є забезпечення неперервного обігу капіталу та підтримка процесу реалізації товарів, що є важливим для функціонування ринку. Отже, формування, аналіз і оптимізація структури кредитного портфелю є важливими завданнями для банків.

За визначеннями провідних експертів, кредитний портфель є сукупністю всіх наданих банком позик з метою отримання прибутку. Крім того, можна визначити кредитний портфель як сукупність кредитів, наданих банком з метою отримання доходу.

Інший погляд на кредитний портфель запропоновано професорами М.Г. Лапустом і П.С.Нікольським. Вони вважають, що кредитний портфель представляє собою сукупність вимог банку за кредитами, які класифікуються за критеріями, пов'язаними з різними факторами кредитного ризику або методами його захисту.

Згідно з Дзюблюком О. В., кредитний портфель - це структурована на певний момент часу сукупність наданих банком кредитів і вимог кредитного характеру, які цілеспрямовано формуються відповідно до вимог кредитної політики. Він підкреслює, що структура кредитного портфелю має відповідати вимогам кредитної політики банку, оскільки вона є неот'ємною частиною загальної стратегії розвитку банківської установи.

У довгостроковій перспективі для стабільного функціонування банку важливо, щоб система управління кредитним портфелем була ефективною. Банк формує свій кредитний портфель, надаючи кредити фізичним та юридичним особам. Формування кредитного портфеля є ключовим сегментом комерційної діяльності банку. Цей процес дозволяє краще визначити стратегію та тактику розвитку банку, його можливості з кредитування клієнтів і розвитку бізнесу на ринку.

Кредитний портфель можна розглядати як основне джерело доходів банку, але також як основне джерело ризику з розміщення активів. Фінансові результати діяльності банку, його стійкість та ділова репутація значною мірою залежать від якості та структури кредитного портфеля. Надійність банку має важливе значення як для його акціонерів, так і для підприємств та населення, що користуються його послугами. Згідно з класичною портфельною теорією, тип портфеля визначається характеристиками, цілями, співвідношенням доходу та ризику, а також видами інструментів, які входять до нього.

Якісно сформований кредитний портфель відповідає інтересам акціонерів і дозволяє банку виконувати зобов'язання перед вкладниками та кредиторами. З іншого боку, непояснений кредитний портфель призводить до численних

негативних наслідків, які суттєво впливають на саму діяльність банківських установ і на функціонування банківської системи в цілому.

У сучасних умовах, оцінка якості кредитного портфеля банку в основному зосереджується на правильній оцінці ризику, який банк приймає при наданні кредитів. Проте важливо зауважити, що головною метою є не уникнення ризику взагалі, а його передбачення та мінімізація. Таким чином, для банків найважливішим пріоритетом є зниження ризику невиклати позики [23].

Кредитні операції є найсуттєвішим джерелом прибутку для банку. Однак, з огляду на зростання випадків невиклат кредитів останнім часом, ці операції стають загрозою для стійкості та стабільності банку в цілому. Тому якість кредитного портфеля банку означає формування такої структури, що забезпечує належний рівень ліквідності та максимальну дохідність банку при мінімальному рівні кредитного ризику.

Рівень кредитного ризику визначається розміром фінансових збитків, що виникають внаслідок невиклати або несвоєчасної повернення позичальником основного боргу та відсотків за кредитом. Такий рівень кредитного ризику залежить від впливу та характеру факторів, що призводять до його виникнення та розвитку.

Організаційно-економічний механізм формування кредитного портфеля можна визначити як систему прийомів, методів, заходів, що визначають умови і порядок дій комерційного банку із організації та управління кредитною діяльністю, що на рівні сукупності виданих кредитів дозволяє забезпечити належний рівень прибутковості і мінімізацію ризиків.

Виокремлення даної дефініції дозволяє акцентувати увагу на управлінському аспекті організації позичкових операцій на рівні комерційного банку в цілому, вказуючи на необхідність розгляду усіх наданих банком позичок у їх сукупності та тісному взаємозв'язку для забезпечення стратегічних цілей банківської діяльності.

Організаційно-економічний механізм формування кредитного портфеля містить у собі не все розмаїття організації кредитних відносин на рівні комерційного банку, а тільки їх конкретний функціональний аспект, пов'язаний із системною, цілеспрямованою діяльністю банківського менеджменту, спрямованого на утворення сукупності наданих банком кредитів у такому поєднанні і комбінації, яка дозволила б створити оптимальні умови для реалізації стратегічних завдань кредитної діяльності банку [10].

Тільки у такому контексті забезпечення належного рівня дохідності і платоспроможності при мінімізації ризиків можна розглядати процес управління кредитним портфелем комерційного банку, який у вигляді відповідного механізму відображає ключові засади банківської кредитної діяльності.

Однак пізнання організаційно-економічного механізму формування кредитного портфеля не може вичерпуватися лише дослідженням його сутності. Потрібно конкретизувати уявлення про нього, розглянувши його склад і структуру.

Організаційно-економічний механізм формування кредитного портфеля банку може бути, на нашу думку, умовно поділений на два ключові блоки: організаційний, що визначає повноваження і дії підрозділів комерційного банку із проведення кредитних операцій, і економічний, що відображає безпосереднє функціональне наповнення механізму відповідними прийомами і засобами щодо формування і управління портфелем банківських позичок [11]. Сутність такого механізму в такий спосіб розкривається через специфіку діяльності комерційного банку з огляду на його ключову функцію – організації кредитних відносин (рис. 1.2).

Рис. 1.2 – Структура організаційно-економічного механізму формування кредитного портфеля банку

Організаційний блок механізму визначає конкретні напрями дії персоналу комерційного банку з приводу надання кредитів клієнтам, що є тією основою, на якій у подальшому будується вся робота із формування і управління кредитним портфелем задля реалізації стратегічних цілей банку.

Даний аспект діяльності комерційного банку має передусім організаційний характер, оскільки визначається головним чином конкретними повноваженнями та їх розмежуванням між різними структурними підрозділами банку з приводу прийняття рішень і організації роботи, пов'язаної як із видачею й погашенням окремих позичок, так і з управлінням кредитним портфелем загалом [12].

Це передбачає розподіл функцій між різними підрозділами комерційного банку – кредитним комітетом щодо прийняття рішення про видачу позички, а також фронт-офісами і бек- і мідл-офісами, які, відповідно, виконують завдання щодо безпосереднього обслуговування клієнтури та виконання внутрішніх аналітично-контрольних процедур, пов'язаних із оцінкою кредитоспроможності клієнтів, контролем якості кредитного портфеля і виконанням завдань кредитної політики банку.

Основною умовою, на якій засновується організаційний блок механізму формування кредитного портфеля банку, є відокремлення функцій надання

кредитів і безпосередньої взаємодії з клієнтами від функцій контролю за наданими кредитами, аналізу й управління портфелем наданих позичок.

Загалом же організаційні засади кредитної діяльності кожного комерційного банку мають свою специфіку і залежать від розмірів банку, його мережі, потреб клієнтів, яких він обслуговує [13].

За таких обставин комерційний банк може мати декілька кредитних департаментів, що включатимуть різноманітні відділи, сектори, групи, підрозділи, діяльність яких має на меті забезпечення різних аспектів організації кредитного процесу – розробку стратегії кредитних операцій, отримання і розгляд заявки на видачу кредиту, оцінку кредитоспроможності позичальника і ризику, пов'язаного із видачею позички, підготовку і укладення кредитного договору, видачу кредиту та кредитний моніторинг, тобто контроль за виконанням умов договору і погашенням кредиту.

Крім того, необхідно відзначити, що важливими складовими організаційного блоку є відповідне законодавче і нормативне забезпечення кредитної діяльності банку, що формує те правове поле, у рамках якого відбувається власне організація кредитних відносин, а також вплив на кредитні операції комерційних банків з боку центрального банку через застосування певних адміністративних і економічних важелів, що позначаються на масштабах банківських кредитних вкладень в економіку [14].

Економічний блок механізму визначає певну послідовність дій, котрі в своїй сукупності утворюють процес управління кредитним портфелем банку відповідно до основ кредитної політики, що визначає потреби забезпечення належного рівня дохідності та безпеки кредитних вкладень, тобто мінімізацію ризиків.

Цей аспект діяльності комерційного банку передбачає формування кредитного портфеля відповідно до основ розробленої банком кредитної політики, що має забезпечувати спрямування кредитних вкладень за тими напрямками господарської діяльності чи відповідного кола клієнтури, які забезпечують реалізацію стратегічних цілей функціонування банку.

Такі цілі стосовно діяльності банку щодо формування кредитного портфеля передбачають забезпечення, з одного боку, умов для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування відповідно до різних видів кредитних послуг, що пропонуються на ринку, а з другого – отримання прибутку, що є метою функціонування банку як комерційного підприємства в умовах ринкової економіки, проте при забезпеченні належного рівня своєї ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями [15].

Кредитна політика будується на базі загальних та специфічних принципів. Загальними принципами кредитної політики банку є наукова обґрунтованість, ефективність, оптимальність та єдність всіх її складових елементів. Специфічні принципи включають прибутковість, безпеку і надійність.

Кредитна політика формується у вигляді письмового документа, який містить стандарти та інструкції, регламентуючі процеси видачі кредиту та кредитування, і є методичним посібником для її впровадження.

Відповідальність за реалізацію кредитної політики лежить на вищому керівництві банку, зазвичай це президент банку, віце-президенти та кредитний комітет. Вони формулюють загальні принципи кредитної політики та делегують функції з надання кредитів відповідальним підрозділам на практиці.

Організація кредитного процесу в банку, згідно з кредитною політикою, включає наступні основні етапи:

1. Привертання потенційних клієнтів банку.
2. Збір та обробка кредитних заявок від клієнтів.
3. Зустріч та переговори з потенційними позичальниками для уточнення їх фінансових можливостей, вибір відповідного кредитного продукту залежно від їх потреб.
4. Аналіз фінансового стану клієнта відповідно до вимог банку.
5. Прийняття рішення щодо можливості надання кредиту та вибір відповідної форми кредитування.
6. Складання й оформлення кредитного досьє та кредитної документації.

7. Після отримання кредиту - робота з клієнтом (супровід кредитної угоди).
8. Своєчасне повернення кредиту зі сплатою відсотків та закриття кредитної справи.

Кредитна політика здійснюється через безпосереднє управління кредитним портфелем.

На сучасному етапі розвитку суспільства основним підходом до вивчення економіки з точки зору оптимального поєднання активів будь-якого економічного суб'єкта є портфельна теорія.

У банківській практиці кредитний портфель визначається як загальна сума заборгованостей з основного боргу за кредитними операціями на певну дату. Кредитні операції охоплюють кредити, кредитні лінії, овердрафти, банківські гарантії, а в окремих випадках - договори про відкриття акредитивів.

У Положенні "Про порядок формування резервів на можливі втрати з позик, позикової і прирівняної до неї заборгованості" вказано список грошових вимог, які вважаються позиками. Цей список включає розміщені депозити, в тому числі кредити для інших банків, вимоги за борговими цінними паперами, акціями та векселями; враховані векселі; суми сплачених банківських гарантії; факторинг; вимоги щодо поставок фінансових активів; вимоги за акредитивами; вимоги по лізингу та інше.

Усі визначення кредитного портфеля, що містяться в економічній літературі, не враховують факт того, що сучасні комерційні банки працюють у суворих умовах конкуренції на ринку банківських послуг. Оскільки кредитна діяльність є найбільш прибутковою галуззю банківської сфери, кредитний портфель і процес його управління є потужним інструментом комерційного банку для реалізації кредитної політики. Однак, не завжди головною метою кредитної політики банку є отримання максимального прибутку.

У сучасних умовах ринку, кредитна політика банку може спрямовуватись на досягнення різних цілей, таких як збільшення частки банківського кредитування на певному сегменті ринку або збереження конкурентних переваг.

Крім основних принципів кредитування, важливо враховувати й особливі принципи формування кредитного портфеля, такі як принцип раціонального кредитування, принцип диференційованості та принцип зниження ризику кредитного портфеля.

Принцип раціонального кредитування передбачає проведення надійної оцінки та аналізу об'єкта, суб'єкта та прийнятої застави по угоді, а також рівня дохідності кредитної угоди. Фактори раціонального кредитування включають якісний аналіз прибутковості операцій, ліквідності, процентних ставок по кредитах та диверсифікацію портфеля.

Принцип диференційованості під час формування кредитного портфеля означає, що банк застосовує різний підхід до кредитування суб'єктів, об'єктів угоди та забезпечення позик. Цей принцип передбачає індивідуальний аналіз і супровід кожного потенційного позичальника, кожної кредитної угоди та запобігання неповерненню виданих коштів.

Один із найважливіших принципів формування кредитного портфеля комерційного банку - принцип зниження ризику кредитного портфеля. У банківській діяльності кредитні операції є найбільш прибутковими, але й найбільш ризиковими. Це означає, що ставки по кредитах завжди вищі, ніж ставки по депозитах, і різниця між цими ставками становить дохід банку.

Оскільки однією з основних цілей комерційного банку є отримання максимального прибутку при допустимих рівнях ризику і ліквідності, кредитний портфель має властивості, такі як прибутковість, кредитний ризик і ліквідність. Критерії оцінки якості кредитного портфеля включають рівень прибутковості, ступінь кредитного ризику і рівень ліквідності. У певному сенсі, кредитний портфель можна порівняти з інвестиційним портфелем, оцінка якого також здійснюється за трьома основними критеріями: прибутковістю, ризиком і ліквідністю.

Тому, якість кредитного портфеля представляє особливу характеристику структури кредитного портфеля, яка забезпечує досягнення максимальної прибутковості при прийнятних рівнях кредитного ризику і ліквідності.

Прибутковість кредитного портфеля визначається шляхом обчислення відношення доходів банку від кредитних операцій на певну дату до обсягу кредитного портфеля протягом того ж періоду.

Варто зауважити, що рівень прибутковості загального кредитного портфеля комерційного банку визначається не лише рівнем процентних ставок за надані кредити, але й своєчасністю повернення основного боргу, сплатою відсотків і рівнем ризику.

"Кредитний ризик, який означає небезпеку, що позичальник не зможе виконати процентні платежі або повернути основну суму боргу згідно з умовами, визначеними в кредитній угоді, є неодмінною складовою частиною банківської діяльності".

Кредитний ризик визначається як можливість зазнання збитків банком внаслідок невиконання або часткового виконання позичальником своїх зобов'язань за кредитним договором в установлені терміни перед кредитною організацією. Це може призвести до затримок або повного невиконання платежів, що стане причиною проблем зі своєчасними грошовими розрахунками банку з контрагентами і негативно позначиться на його ліквідності.

Коли мова йде про кредитний портфель банку, кредитний ризик можна оцінювати як за окремими кредитами, так і в цілому за кредитним портфелем. Ступінь ризикованості окремих кредитів визначається їх якістю. Усі позички класифікуються за рівнем ризику на п'ять категорій якості:

I (вища) категорія - стандартні позики (безризикові); II категорія - нестандартні позики (помірний кредитний ризик, не більше 20%); III категорія - сумнівні позики (значний кредитний ризик, від 21% до 50%); IV категорія - проблемні позики (високий кредитний ризик, від 51% до 100%); V (нижча) категорія - безнадійні позики (немає ймовірності повернення позики, повна заборгованість, 100% знецінення позики).

Також, згідно з Положенням, визначення категорії якості позики може проводитися з використанням професійного судження, що базується на

комбінації двох класифікаційних критеріїв: фінансового стану позичальника та якості обслуговування його боргу.

Відповідно, якість кредитного портфеля є вищою, коли велика частка кредитів має низький ризик.

Проте, низький рівень ризику окремих позик у кредитному портфелі не завжди гарантує його високу якість, оскільки також важливо оцінювати ліквідність кредитного портфеля. Важливо, щоб кредити, видані банком, були погашені в строк, визначений у кредитному договорі, або була можливість їх продати, що залежить від якості позик та їх прибутковості. При цьому варто зазначити, що чим більша частка кредитів високої якості в кредитному портфелі, тим вища ліквідність самого банку.

1. За суб'єктами кредитування (групами позичальників):

- корпоративні позики: позики, видані юридичним особам;
- споживчі позики: позики, видані фізичним особам;
- міжбанківські позики та інші.

2. За об'єктами і призначенням кредиту:

- кредити на інвестиційні цілі: придбання майна, будівництво, ремонт та інше;
- кредити на обігові кошти;
- кредити на рефінансування та інші.

3. За термінами кредитування (в українській банківській практиці):

- довгострокові кредити (понад три роки);
- середньострокові кредити (від одного до трьох років);
- короткострокові кредити (менше одного року).

4. За розміром позики:

- великі;
- середні;
- дрібні.

Класифікація позик за розміром визначається банком відповідно до нормативних вимог.

5. За наявністю і характером забезпечення:
 - забезпечені позики;
 - умовно забезпечені позики;
 - незабезпечені позики.
6. За кредитоспроможністю позичальника:
 - надійні позики;
 - проблемні позики;
 - безнадійні позики.
7. За видами валют.
8. Щодо своєчасності погашення.
9. Залежно від ціни кредиту.
10. За галузевою належністю позичальника та інше.

Під час аналізу галузевої приналежності позичальника важливо відмітити, що при формуванні кредитного портфеля перевагу надають галузям, де можна отримати високу рентабельність за прийнятних рівнів ризику.

Для виявлення надмірної концентрації кредитних інвестицій у певному сегменті, а також визначення частки великих кредитів і кредитів, наданих позичальникам з низьким рівнем кредитоспроможності, необхідно провести структурний аналіз кредитного портфеля. Це допоможе знизити загальний кредитний ризик.

Для раціональної структури кредитного портфеля потрібно дотримуватися вимог щодо ліквідності, що передбачає встановлення межових обсягів високоліквідних, ліквідних і низьколіквідних кредитів. Високоліквідні кредити охоплюють одноденні міжбанківські кредити, ліквідні кредити включають овердрафт і кредити з коротким терміном погашення, а низьколіквідні кредити відносяться до інших кредитів з більш тривалим терміном погашення.

Під час формування оптимального кредитного портфеля головною метою є реалізація визначеної кредитної політики шляхом вибору найефективніших і надійних кредитних інвестицій. Постійний аналіз кредитного портфеля

допомагає знайти раціональні варіанти розміщення ресурсів, напрями кредитної політики банку, знизити ризик шляхом розподілу кредитних інвестицій, а також приймати рішення щодо доцільності надання позики клієнтам [24].

Оскільки кредитний портфель є головним джерелом доходів банку, він впливає на його можливості кредитування клієнтів і може стати причиною ризиків під час розміщення активів. Якість кредитного портфеля визначає стабільність діяльності банку, його репутацію, конкурентоспроможність та фінансові результати. Кредитний ризик пов'язаний з можливістю фінансових втрат, які банк може понести через невиконання зобов'язань позичальником.

Визначення цілей формування кредитного портфеля дозволяє обґрунтувати конкретні фактори, що визначають необхідність ефективного управління ним з точки зору виконання стратегічних завдань комерційного банку як ринкового інституту. Ці фактори визначають конкретні переваги портфельного підходу до управління кредитними операціями банку, що дозволяє:

По-перше, знизити загальний кредитний ризик шляхом диверсифікації кредитних інвестицій та виявлення найбільш ризикових сегментів кредитного ринку.

По-друге, на основі визначених параметрів кредитної політики встановлювати межі кредитного портфеля, визначаючи частку ресурсів банку, яку можна використовувати для надання кредиту, а також типи кредитів, які можна видавати та їхню частку в кредитному портфелі.

По-третє, надавати кредити лише тим клієнтам, діяльність яких відповідає припустимим параметрам ризику, що підтверджені кредитною політикою комерційного банку.

По-четверте, формувати портфель позик таким чином, щоб їх можна було класифікувати за групами залежно від фінансового стану клієнтів та параметрів їхнього розвитку, що дозволяє для кожної групи встановлювати конкретні заходи для мінімізації та запобігання кредитним ризикам.

По-п'яте, на основі емпіричних даних та вжитих заходів з мінімізації кредитного ризику комерційний банк може прогнозувати динаміку свого кредитного портфеля і відповідно до цього прогнозувати основні показники ефективності управління кредитним портфелем.

Управління кредитним портфелем відноситься до процесу формування групи інвестицій, що базуються на кредитних відносинах, та управління ризиками, пов'язаними з цими інвестиціями. Важливість такого портфеля обумовлена перевагами, які отримуються від надання кредитів. Однак, ризик неповернення позик зменшує його привабливість. Тому управління кредитним портфелем включає оцінку ризику, пов'язаного з кожним потенційним кредитом, а також аналіз загального рівня ризику портфеля в цілому. Ці процеси мають велике значення для індивідуальних інвесторів, що займаються облігаціями, а також для банків, які головним чином займаються наданням позик.

Управління портфелем включає контроль як інвестиційного, так і кредитного портфелів. Інвестиційний портфель складається з різних субпортфелів, таких як гарантійний портфель, корпоративний облігаційний портфель, акційний портфель, портфель інвестиційних фондів тощо. Управління інвестиційним портфелем пов'язане з захистом вартості інвестицій від коливань ринкових умов.

Управління кредитним портфелем полягає в оцінці кожного портфеля протягом певних періодів для визначення якості активів у портфелі та захисту їх від втрати вартості за допомогою відповідних корекційних заходів з часом. Банки можуть розділяти загальні кредитні активи на різні портфелі або субпортфелі для управління кредитним портфелем.

Портфелі можуть бути створені банками на основі їх характеру та розподілу. Портфелі можуть бути класифіковані за загальною схильністю до кредитного ризику, за цілями кредитування, за галузями, типом позичальника або навіть за конкретними продуктами. Великі кредити можуть бути об'єднані в секторальні субпортфелі, наприклад, портфель кредитів, наданих

інфраструктурному сектору, обробній промисловості, торгівельному сектору або сфері нерухомості. Кредити середньої та невеликої величини можуть бути об'єднані в роздрібні портфелі, такі як автокредити, особисті кредити, освітні кредити, кредитні портфелі та портфелі кредитних карт. Ризик пов'язаний з невизначеністю і можливими збитками.

Кредитний ризик відноситься до можливості невиконання позичальником або контрагентом договірних зобов'язань. Цей вид ризику становить понад 50% усіх ризиків банків та фінансових установ у всьому світі. Тому управління кредитним ризиком поступово стає найважливішим завданням для ефективного управління фінансовими установами.

Управління кредитним ризиком включає такі етапи, як ідентифікація, вимірювання, прийняття відповідних заходів, моніторинг та контроль кредитного ризику.

Комерційні банки зіткнулися з кредитним ризиком, який є одним з найсуттєвіших ризиків. Приблизно 40% загального доходу звичайного комерційного банку формується за рахунок активів, пов'язаних з кредитами. Тому значна частина витрат банку припадає на управління кредитом, включаючи видання та списання кредитів.

Розробка оптимальної кредитної політики залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку банку, правильної оцінки їхньої динаміки та побудови динамічних рядів, використання моделювання, економіко-статистичних методів та математичного інструментарію. Це дозволяє визначити політику, яка найкраще відповідає поточному етапу розвитку банку. Прийняття управлінських рішень повинно враховувати порівняння можливих доходів від зміни політики з ціною цих змін.

Хоча кредитна політика має певний суб'єктивний характер, вона є механізмом реалізації функцій та принципів кредитування. Мета кредитної політики полягає в оптимізації прибутковості та ризику кредитних операцій. Є два напрями реалізації кредитної політики.

У вузькому сенсі, це визначення рівня ризику, який банк готовий прийняти.

У широкому сенсі, кредитна політика є інструментом системи управління кредитною діяльністю банку, спрямованою на запобігання ризикам у досягненні стратегічних цілей. Реалізація кредитної політики створює умови для задоволення потреб клієнтів у короткостроковому фінансуванні, одночасно забезпечуючи прибуток банку, належний рівень ліквідності та мінімізацію ризиків у здійснюваних операціях.

В цілому, стратегія кредитної політики включає вибір пріоритетів, принципів та цілей банку на кредитному ринку. Що стосується тактики, ця частина зосереджена на використанні конкретних інструментів для досягнення цілей банку у кредитних операціях, правилах їх здійснення та організації кредитного процесу.

Кредитна політика створює необхідні передумови для ефективної роботи персоналу кредитного підрозділу банку. Це внутрішній документ банку, що визначає основні підходи до кредитування та вимоги до позичальників з урахуванням поточної економічної ситуації. Кредитна політика відображає загальний підхід та концепцію кредитної діяльності банку, встановлює стратегічні основи кредитної діяльності. Вона служить загальним керівництвом для роботи кредитної служби банку.

Кредитна політика банку формується топ-менеджментом (радою директорів або правлінням банку) і через цей документ делегуються повноваження співробітникам кредитних підрозділів. В кредитній політиці банку розмежовано рівні прийняття рішень і повноважень для здійснення конкретних дій та операцій [33].

Основні складові кредитної політики банку можуть включати: цілі кредитної діяльності банку, тактику і стратегію кредитування; формування кредитної політики та принципи організації кредитної діяльності; елементи, що визначають кредитну політику банку; характеристики кредитної діяльності, які встановлені на рівні законодавства.

У проведенні кредитної політики банку важливо забезпечити збалансованість інтересів самого банку, вкладників, акціонерів та суб'єктів господарської діяльності, враховуючи загальнодержавні інтереси. Комерційні банки самостійно встановлюють порядок використання і залучення коштів, проведення кредитних операцій і встановлення рівня відсоткових ставок.

Для досягнення ефективної кредитної політики важливо, щоб банки створювали належний механізм для її формування. Механізм формування кредитної політики охоплює комплекс дій, організаційно-економічних прийомів та інструментів впливу, які дозволяють запуснути процес кредитування.

Механізм формування та реалізації кредитної політики банку представляє собою систему дій, організаційно-економічних прийомів та інструментів впливу, що використовуються для запровадження процесу кредитування. Регулювання цього механізму здійснюється відповідно до принципів маневреності, оптимальності, ефективності та правомірності.

1.3. Особливості методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ

Сутність поняття «кредитний портфель банку» можна трактувати як у вузькому, так і в широкому розумінні. У вузькому розумінні «кредитний портфель» – це заборгованість за кредитами фізичних осіб, суб'єктів господарювання, банків та органів влади.

У широкому розумінні – до складу кредитного портфелю крім кредитів належать операції, пов'язані з факторингом, наданням гарантій, поручительств, акредитиви та ін.

Також визначення даному поняттю можна дати виходячи з його структури, а саме як сукупність засобів, розміщених у формі кредитів з визначеним терміном функціонування, розміром та якістю. Кредитний

портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку і невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

Якість кредитного портфелю банку відображає відповідність структури його кредитних вкладень базовим принципам організації кредитування з точки зору забезпечення поверненості, строковості та платності наданих у тимчасове користування грошових коштів. Ці параметри загалом характеризують ступінь кредитного ризику та дохідність позичкових операцій банку, що є стратегічними цілями його кредитної політики [16].

Оцінка якості кредитного портфелю в комерційних банках України регламентується Положенням про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків, затвердженим постановою Правління НБУ від 27.03.98 № 122.

Згідно із цим Положенням кредитний портфель банків класифікується, тобто кожний кредит оцінюється за ступенем ризику і відноситься до однієї з п'яти груп: стандартні, кредити під контролем, субстандартні, сумнівні та безнадійні кредити.

Отже, після визначення сутності та видів кредитного портфелю банківської установи пропонуємо розглянути проблеми щодо оцінювання якості кредитного портфелю банківських установ. На наше переконання, сучасному банківському сектору необхідно звернути увагу на низку проблем, що притаманні зазначеному процесу [17].

Оцінка якості кредитного портфеля також здійснюється за допомогою системи показників, яка включає як абсолютні показники, наприклад обсяг виданих та прострочених кредитів, так і відносні показники, що відображають частку окремих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля та інші параметри.

Коефіцієнт якості кредитного портфеля може бути розрахований шляхом відношення загальної суми простроченої позичкової заборгованості до

загальної суми заборгованості за основним боргом за кредитами (позичкової заборгованості).

Основною метою аналізу кредитного портфеля банку є формування кредитного портфеля з оптимальним співвідношенням ризику та прибутковості, забезпечуючи необхідний рівень ліквідності кредитів. Іншими словами, це означає створення оптимального кредитного портфеля (кращого за умовами), в якому збалансовано поєднуються ризик, надійність та прибутковість різних кредитів. Варто зазначити, що оптимальний кредитний портфель не є тотожним збалансованому кредитному портфелю, де високий ризик одних кредитів компенсується надійністю та прибутковістю інших кредитів.

Управління кредитним портфелем є одним із важливих аспектів кредитної політики банку. У банківській діяльності цей процес включає в себе:

- визначення конкретних критеріїв для аналізу та оцінки якості кредитів;
- формування структури кредитного портфеля;
- встановлення необхідних показників для аналізу та оцінки кредитів;
- визначення необхідного рівня резерву для покриття можливих збитків від нераціонального розміщення позик;
- вивчення причин змін у структурі кредитного портфеля;
- розробка заходів для поліпшення якості та структури кредитного портфеля.

В цілому, управління кредитним портфелем передбачає спрямовані дії відповідних підрозділів банку з метою досягнення оптимального портфеля і формування резервів на випадок можливих збитків, що забезпечують стабільне функціонування банку. Під час управління кредитним портфелем необхідно дотримуватися встановлених правил управління ризиками і керуватися пріоритетами та принципами кредитування, визначеними в кредитній політиці.

Розробка кредитної політики має починатися зі загального контексту, в якому встановлюються основні характеристики видів кредиту, які надаються банком, а також характеристики клієнтів і ринків, на яких ці кредити будуть поширюватися, відповідно до останніх стратегічних рішень, ухвалених в банку.

В рамках цього контексту також можуть визначатися напрямки галузевого кредитування та окремих категорій клієнтів [19].

Кожен окремий банк в процесі своєї діяльності розробляє кредитні умови відповідно до власних потреб і можливостей, з метою надання послуг, що відповідають ринковим вимогам. Проте всі банки повинні керуватися певними принципами у своїй кредитній діяльності та розробці кредитної політики.

Управління кредитним портфелем дозволяє диверсифікувати кредитний ризик, знижуючи його або встановлюючи прийнятні рівні, а також допомагає банку поліпшити показники своєї діяльності.

На практиці виявлено, що банки, які отримують основний прибуток від кредитування через свій кредитний портфель, отримують цінний індикатор, який допомагає виявити негативні аспекти розміщення кредитів і внести корективи для поліпшення в рамках кредитної політики. Крім того, управління кредитним портфелем дозволяє банку збільшувати або обмежувати обсяги кредитування і покращувати структуру кредитного портфеля.

Впорядкування методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ дозволить ретельно та ґрунтовно визначити долю «поганих» боргів у складі портфелю кредитування. Це, в свою чергу дасть банкам відповіді на чисельні питання щодо власної економічної безпеки.

Розглянемо проблеми нинішньої методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ держави на рис. 1.2.

Рис. 1.2 – Проблеми наявної методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ

Як бачимо з даних, наведених на рис. 1.2, виникає багато не врегульованих питань, тому можна дійти висновку, що кожне з них потребує внесення коректив та систематизації [18].

Невід'ємною частиною дослідження методології оцінки якості кредитного портфелю комерційного банку є ознайомлення з її функціями. Функції оцінки якості кредитного портфелю наведено на рис. 1.3.

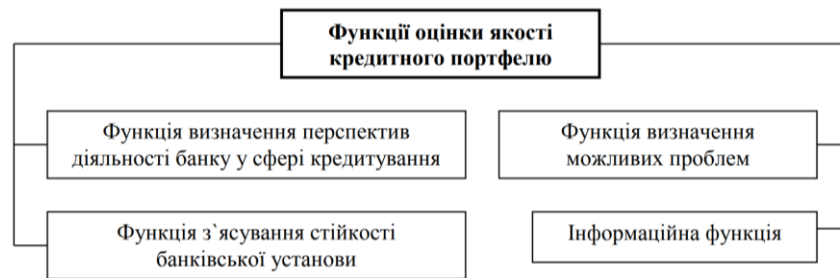

Рис. 1.3 – Функції оцінки якості кредитного портфелю банківської установи

Розглянемо кожну з наведених функцій:

- інформаційна – донесення до інвесторів, кредиторів та менеджменту банківської установи інформації щодо реального стану портфелю кредитування з метою проведення вчасного аналізу та конкретизації відповідних висновків;
- визначення можливих проблем – ідентифікація можливих ризиків з огляду на поточний стан у процесах кредитування держави, окремої банківської установи чи їх групи;
- з'ясування стійкості банку – визначення ступеню стійкості банківської установи до коливань в економічній сфері держави, враховуючи потужність процесів кредитування та якість виконання кредитних зобов'язань позичальниками;
- визначення перспектив – вирішення питання щодо розвитку діяльності банківської установи в напрямку кредитування. Визначення нових шляхів долучення клієнтської бази до кредитних операцій. Пошук банківських продуктів, що зацікавлять потенційного позичальника та принесуть прибуток кредитору.

Якісне оцінювання кредитного портфелю має на меті, насамперед, максимальне зниження ризику неповернення позики, що веде до значних втрат для банку і може привести його до банкрутства.

Застосовується два методи оцінювання якості кредитного портфелю:

- з погляду кредитного ризику;
- з погляду рівня захищеності від можливих втрат.

Для оцінювання якості кредитного портфелю з погляду кредитного ризику застосовуються показники, відображені на рис. 1.4.

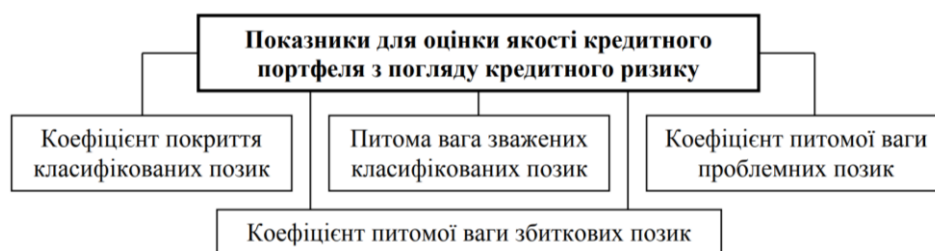

Рис. 1.4 – Показники для оцінки якості кредитного портфелю з погляду кредитного ризику

Перелічені показники слід аналізувати в динаміці, виявляти тенденції їх зміни та причини погіршення. Розрахунок наведених коефіцієнтів допомагає визначити тенденції погіршення фінансового стану та шляхи збільшення економічної ефективності кредитних операцій [19].

Висновки до розділу 1

Основною метою діяльності комерційного банку є отримання прибутку від надання власних послуг на фінансовому ринку. Основною економічною функцією банків є кредитування їх клієнтів. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, багато в чому залежить економічний стан регіонів, що ними обслуговуються.

За результатами проведеного дослідження можна сказати, що процес управління якістю кредитного портфелю банку включає в себе такі складові:

превентивні заходи, спрямовані на формування кредитного портфелю високої якості; забезпечення утримання оптимальних значень кредитного портфелю шляхом внутрішньобанківського моніторингу якості кредитного портфелю; впровадження та врахування чинників, які мають вплив на вимірювання якісних показників кредитного портфелю.

Застосування у своїй діяльності банківськими установами наведеної у дослідженні методології має принести значний економічний ефект у вигляді отримання прибутку від високої якості процесів кредитування. Це, в свою чергу, дозволить банкам уникнути понесення збитків від ризикованих операцій з кредитування та підніме рівень їх економічної безпеки. Якісне оцінювання кредитного портфелю має на меті, насамперед, максимальне зниження ризику неповернення позики, що веде до значних втрат для банку і може привести його до банкрутства. Використання даних методів дозволить банківським установам досконально дослідити та оцінити якість кредитного портфелю та розробити заходи щодо покращення його складу та підвищення якості.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2020-2022 РР:

2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ «ПриватБанк» (далі Банк) є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент, що активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2022 року Банк має 8 філій і 1200 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі (31 грудня 2021: 20 філій і 1 475 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі).

Розподіл функцій між органами управління Банку забезпечує ефективну систему управління та внутрішнього контролю.

Органами управління Банку є:

- акціонер або Вищий орган Банк сприяє реалізації та забезпечує захист прав та законних інтересів акціонера;

- наглядова рада Банку Наглядова рада забезпечує стратегічне керівництво діяльністю Банку, контроль за діяльністю Правління Банку та захист прав акціонера. Ефективне управління передбачає систему звітності Наглядової ради перед Вищим органом;

- правління Банку Правління здійснює керівництво поточною діяльністю Банку і підзвітне Наглядовій раді та Вищому органу.

Єдиним акціонером Банку, якому належить 100% акцій, є держава в особі Кабінету Міністрів України (місцезнаходження: 01008, м. Київ, вул. Грушевського, буд. 12/2). Держава в особі Міністерства фінансів України набула права власності на 100% акцій Банку 21 грудня 2016 року відповідно до статті 41.1 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” та згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року №

961 “Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи”. З 30.04.2019 власником Банку є держава в особі Кабінету Міністрів.

Держава реалізує свої права власника Банку, а органи управління Банку діють відповідно до найкращих світових практик корпоративного управління, зокрема, Принципів Організації економічного розвитку та співробітництва щодо корпоративного управління для підприємств з державною часткою (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises), Принципів корпоративного управління для банків Базельського комітету з банківського нагляду (Corporate governance principles for banks by Basel Committee on Banking Supervision), Рекомендацій Європейської банківської організації щодо внутрішнього управління (Guidelines on Internal Governance by European Banking Authority), що застосовуються в обсязі, який не суперечить імперативним нормам чинного законодавства України.

Протягом 2022 року не проводилося жодних операцій з купівлі/продажу акцій Банку. Усі операції з Акціонером здійснюються на стандартних умовах, з урахуванням економічної доцільності, прийняття рішень з цього приводу здійснюється Банком.

Банк забезпечує реалізацію та захист прав та законних інтересів Акціонера відповідно до Статуту та діючого законодавства України. Управління корпоративними правами держави здійснюється Вищим органом. Вищий орган має виключну компетенцію у вирішенні питань, передбачених законодавством та Статутом Банку.

Вищий орган не залучається до поточного управління Банком. Його завдання включає визначення основних (стратегічних) напрямків діяльності Банку та затвердження звітів про їх виконання. Права, обов'язки та відповідальність Вищого органу визначаються чинним законодавством України та Статутом Банку.

Вищий орган має право на отримання будь-якої необхідної інформації про фінансово-господарську діяльність Банку з урахуванням положень Закону України "Про банки і банківську діяльність" щодо банківської таємниці. Вищий

орган не може передавати свої повноваження з прийняття рішень, що належать до його виключної компетенції, іншим органам управління Банку.

Наглядова рада Банку є колегіальним органом управління Банку. В рамках своєї компетенції вона забезпечує стратегічне управління Банком, контролює та регулює діяльність Правління з метою виконання Стратегії розвитку Банку. Наглядова рада Банку, діючи в інтересах Банку відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність", здійснює захист прав вкладників, кредиторів та держави як акціонера.

Компетенція, структура, порядок роботи, права, обов'язки та відповідальність Наглядової ради, а також вимоги до її членів, визначаються відповідно до чинного законодавства України, Статуту Банку та Положення про Наглядову раду Банку.

Голова Наглядової ради Банку очолює та організовує роботу Наглядової ради і несе відповідальність за її ефективну діяльність. Голова Наглядової ради забезпечує чіткий розподіл обов'язків між членами Наглядової ради та ефективний обмін інформацією між ними.

Члени Наглядової ради виконують свої обов'язки добросовісно, чесно і виключно в інтересах Банку. Вони зобов'язуються не розголошувати банківську таємницю, конфіденційну інформацію та інформацію з обмеженим доступом, яка стала відомою їм у зв'язку з виконанням своїх обов'язків як членів Наглядової ради. Вони також зобов'язуються не використовувати цю інформацію у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб.

Виконавчим органом Банку, відповідальним за поточне управління його діяльністю, є Правління. Правління підзвітне перед Вищим органом і Наглядовою радою Банку і забезпечує виконання їх рішень.

Правління має компетенцію розглядати та вирішувати всі питання, пов'язані з керівництвом поточною діяльністю Банку, за винятком тих, що належать до виключної компетенції Вищого органу та Наглядової ради Банку. Правління діє від імені Банку в межах, встановлених законодавством, Статутом Банку та Положенням про Правління.

Голова Правління Банку очолює Правління і здійснює керівництво його діяльністю відповідно до повноважень, визначених чинним законодавством України, Статутом, Положенням про Правління Банку та іншими внутрішніми документами Банку. Правління забезпечує незалежність виконання обов'язків підрозділами внутрішнього контролю шляхом невторчання у їхню роботу.

З метою забезпечення більшої ефективності роботи Правління у Банку створено такі комітети:

- бюджетний комітет;
- комітет з питань комплаєнсу та фінансової безпеки;
- комітет з питань управління активами та пасивами;
- трансформаційний комітет;
- комітет з управління операційними ризиками та інформаційної безпеки;
- кредитний комітет;
- маркетинговий та PR-комітет;
- проектний комітет (ліквідовано на початку 2022 року);
- комітет з питань продуктів та тарифів;
- тендерний комітет;
- технологічний комітет;
- комітет з питань управління непрацюючими активами.

Банк надає універсальне обслуговування для широкого спектра клієнтів і займає лідируючу позицію на українському ринку в роздрібному сегменті. Він активно розвиває послуги для малого і середнього бізнесу, а також працює в корпоративному секторі у вибіркового порядку.

Банк має значну кількість коштів фізичних осіб в національній валюті, зокрема на поточних рахунках, як основу своєї ресурсної бази.

Стратегічною метою Банку є зростання якісного кредитного портфеля в роздрібному сегменті та у сегменті малого і середнього бізнесу. Банк також має потужну транзакційну платформу Приват24, що дозволяє ефективно обслуговувати рахунки клієнтів у всіх сегментах, і це сприяє високим комісійним доходам.

Окрім онлайн-сервісів, Банк має розгалужену мережу відділень, банкоматів і терміналів самообслуговування, що дозволяє надавати послуги на всій території країни, за винятком тимчасово окупованих територій.

Банк пріоритетно спрямовує свою діяльність на підвищення якості процесів обслуговування клієнтів, дотримання вимог законодавства, розвиток кредитування з високою якістю кредитного портфеля, вдосконалення та розробку банківських продуктів/послуг і оптимізацію інфраструктури.

Однак, в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, Банк, як державний банк України, надає першочергову увагу активній участі в забезпеченні фінансової стабільності України, підтримці та стабільності функціонування банківського сектору, фінансуванні пріоритетних галузей економіки та безперебійному функціонуванню підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, зокрема тих, що знаходяться у державній власності.

Відповідно до Основних (стратегічних) напрямів діяльності державних банків на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки (затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України 7 травня 2022 року), державні банки мають наступні стратегічні цілі:

- забезпечення фінансової підтримки пріоритетних галузей економіки та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;
- забезпечення доступності банківських послуг для захисту прав споживачів, зокрема в рамках соціального захисту населення, якщо відсутня фізична загроза для працівників банку;
- швидке відновлення надання банківських послуг у повному обсязі та забезпечення функціональності й безперервності роботи державних банків;
- створення, налагодження та підтримка ефективної системи фізичної безпеки, безпеки операційних систем та кібербезпеки;
- впровадження заходів для зниження ризиків, контролю загроз безпеці, ліквідації та мінімізації наслідків загроз та кризових ситуацій;
- забезпечення безперебійної та ефективної роботи керівників банку для прийняття необхідних управлінських рішень.

2.2. Аналіз фінансових показників АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Важливими ресурсами в діяльності Банку є фінансові, трудові та технологічні ресурси. Банк отримує фінансові ресурси з таких джерел:

А) Капітал, який складається з акціонерного капіталу та резервних фондів. З метою покриття збитків, що виникли в минулих роках через транзакції попередніх власників, банк накопичив дефіцит, який буде компенсований внесками до статутного капіталу протягом 2017 року.

Б) Клієнтські кошти, з яких на кінець 2022 року понад 75% склалися з поточних високодиверсифікованих рахунків, переважно фізичних осіб. Банк має стійкі поточні зобов'язання завдяки низькій концентрації клієнтської бази, що дозволяє залучати ресурси з низькими витратами порівняно з конкурентами.

В) Кошти з міжбанківського ринку та рефінансування Національного банку України. Банк не покладається на ці ресурси у своїй політиці управління ліквідністю і використовує їх лише у виняткових випадках та обмеженому обсязі.

Для оцінки фінансового стану ПриватБанку необхідно провести порівняльний аналіз активів та пасивів банку, розрахувавши абсолютні та відносні відхилення елементів активів та пасивів на балансі ПриватБанку (див. додаток А).

Аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Порівняльний аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Стаття	Роки			Абсолютне відхилення			Темп приросту
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020	
1	2	3	4	5	6	7	8
грошові кошти та їх еквіваленти	49911	52835	96380	2924	43545	46469	93,10%

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
кредити та аванси банкам	25059	26243	103837	1184	77594	78778	314,37%
кредити та аванси клієнтам	55021	68218	68084	13197	-134	13063	23,74%
інвестиційні цінні папери, в т.ч.:	221661	222277	239752	616	17475	18091	8,16%
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	100750	93096	95716	-7654	2620	-5034	-5,00%
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	119196	129074	143920	9878	14846	24724	20,74%
за амортизованою собівартістю	1715	107	116	-1608	9	-1599	-93,24%
поточні податкові активи	66660	9978	9079	-56682	-899	-57581	-86,38%
відстрочені податкові активи	30	0	1100	-30	1100	1070	3566,67%
інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	2933	30	30	-2903	0	-2903	-98,98%
інвестиційна нерухомість	1748	1989	2155	241	166	407	23,28%
нематеріальні активи за винятком гудвілу	5894	1288	1389	-4606	101	-4505	-76,43%
основні засоби	3448	6074	5228	2626	-846	1780	51,62%
інші фінансові активи	8900	2644	4309	-6256	1665	-4591	-51,58%
інші нефінансові активи	1228	9713	9189	8485	-524	7961	648,29%
непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	32	7	64	-25	57	32	100,00%
загальна сума активів	382525	401296	540596	18771	139300	158071	41,32%

З даних, наведених у табл. 2.1, можна підсумувати, що найбільший приріст активів у 2021 році відбувся за рахунок збільшення кредитів та авансів клієнтам на 13197 млн. грн., проте у 2022 році вони зменшились на 134 млн. грн. відносно 2021 року та збільшились на 13063 млн. грн., або на 23,74% відносно 2020 року. Найбільше зниження у активах АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році відбулось за рахунок зменшення поточних податкових активів на 56682 млн. грн. Зниження поточних податкових активів відбулось і у 2022 році,

а саме, даний вид активів знизився на 899 млн. грн. відносно 2021 року та на 57581 млн. грн., або на 86,38% відносно 2020 року.

Найбільш ліквідними активами АТ КБ «ПриватБанк» являються гроші та їх еквіваленти. Протягом усього досліджуваного періоду спостерігається зростання грошових коштів банку, що є позитивним явищем для діяльності банківської установи. У 2021 році приріст грошових коштів становив 2924 млн. грн., а у 2022 році – 43545 млн. грн. відносно 2021 року та 46469 млн. грн, або на 93,1% відносно 2020 року. Тобто за два роки у АТ КБ «ПриватБанк» грошові кошти та їх еквіваленти збільшились майже у два рази, що свідчить про підвищення платоспроможності банку. Загальна сума активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році зростає на 18771 млн. грн., а у 2022 – на 139300 млн. грн. відносно 2021 року та на 158071 млн. грн., або на 41,32% відносно 2020 року [22].

Динаміку активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки зображено на рис. 2.1.

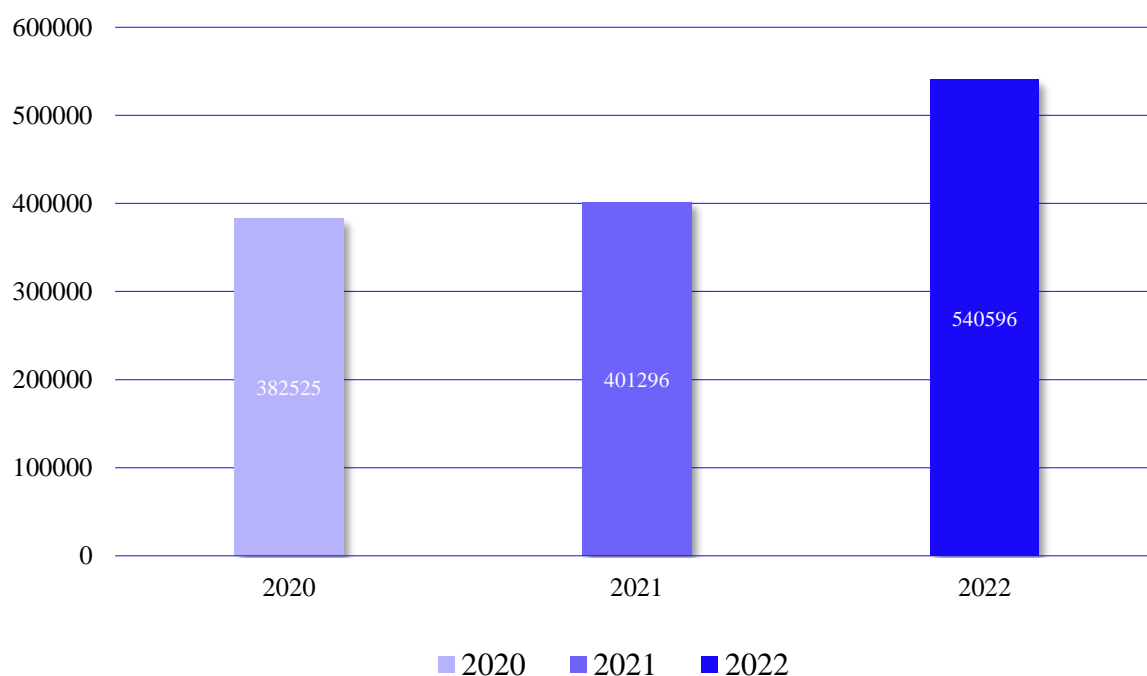

Рис. 2.1 – Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Аналіз пасивів АТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Порівняльний аналіз пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Стаття	Роки			Абсолютне відхилення			Темп приросту
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020	
кошти банків	2	3	0	1	-3	-2	-100
кошти клієнтів	312708	325303	4771970	12595	4446667	4459262	1426
інші залучені кошти	0	0	128	0	128	128	0
зобов'язання орендаря з лізингу	1856	0	0	-1856	0	-1856	-100
відстрочені податкові зобов'язання	146	159	0	13	-159	-146	-100
інші фінансові зобов'язання	2907	3770	2634	863	-1136	-273	-9,3
забезпечення, у т.ч.:	12082	3651	5804	-8431	2153	-6278	-51,9
резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	6082	373	1280	-5709	907	-4802	-78,9
інше забезпечення	0	3278	4524	3278	1246	4524	0
інші нефінансові зобов'язання	6000	1795	2271	-4205	476	-3729	-62,1
загальна сума зобов'язань	329700	334681	482807	4981	148126	153107	46,4
власний капітал							
статутний капітал	206060	206060	206060	0	0	0	0
емісійний дохід	23	23	23	0	0	0	0
результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	0	0	0	0
інші резерви	274627	-4091	-15168	-278718	-11077	-289795	-105
резервні та інші фонди банку	8481	9696	11449	1215	1753	2968	35
накопичений дефіцит	-171665	-157247	-156749	14418	498	14916	-8,6
загальна сума власного капіталу	52825	66615	57789	13790	-8826	4964	9,4
загальна сума пасивів	382525	401296	540596	18771	139300	158071	41,3

Динаміку зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено на рис. 2.2.

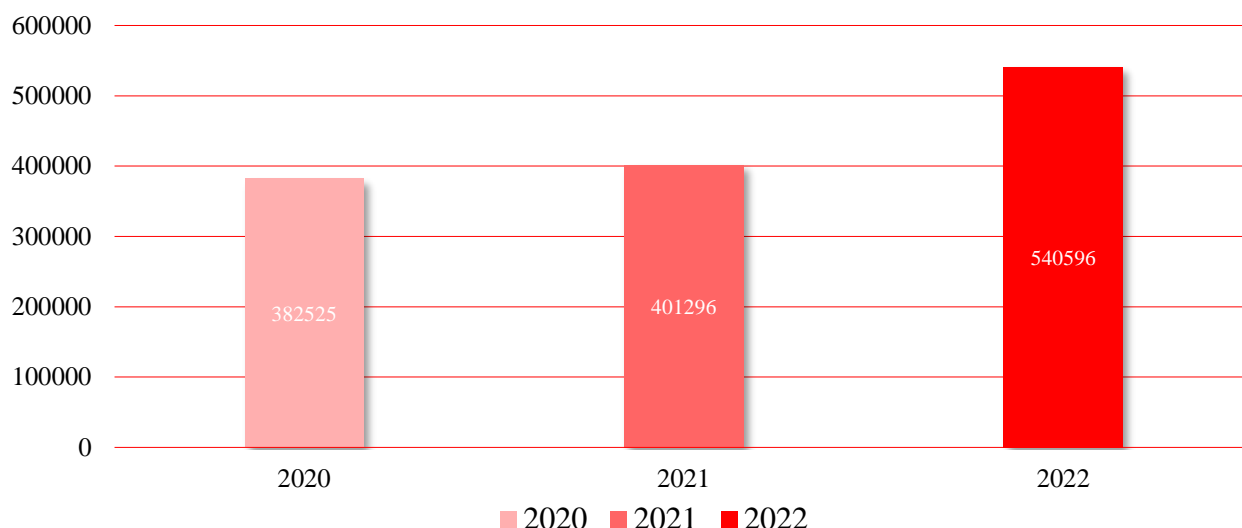

Рис. 2.2 – Динаміка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк»
за 2020-2022 роки, млн. грн.

Як показано на рис. 2.2, у 2021 році приріст зобов'язань банку був незначним, а саме – 4981 млн. грн., проте у 2022 році приріст зобов'язань значно збільшився і становив 148126 млн. грн. відносно 2021 року. Загалом за два роки зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» зросли на 153107 млн грн, або на 46,4%, що є дуже високим показником та свідчить про зростання залежності банку від позикових коштів.

При дослідженні структури активів АТ КБ «ПриватБанк» було виявлено, що найбільшу частку у структурі активів банку протягом усього досліджуваного періоду займали інвестиційні цінні папери, а саме – 57,9% усіх активів у 2020 році, 55,3% у 2021 та 44,3% у 2022 році. Протягом досліджуваного періоду спостерігається поступове зниження структурної частки інвестиційних цінних паперів, проте вона все ж знаходиться на досить високому рівні, що є позитивним явищем та свідчить про наявність високого пасивного доходу банку [23].

Найменшу частку у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» займали непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам, які у 2020 році становили 0,01% усіх

активів, у 2021 році у банку активи даного виду мали нульове значення, а у 2022 році знову мали значення 0,01%.

Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів протягом усього досліджуваного періоду зростала, що позитивним явищем для банку та свідчить про нарощення суми грошових коштів за досліджувані роки. У 2020 році грошові кошти та їх еквіваленти становили 13% усіх активів, у 2021 році відбувся приріст питомої ваги на 0,1 ч. од. і становила 13,1%, а у 2022 році приріст становив 4,6 ч. од. відносно 2021 року та 4,7 ч. од. відносно 2020 року, тобто за два роки структурна частка грошових коштів та їх еквівалентів АТ КБ «ПриватБанк» досягла значення 17,8% загальної суми активів.

Структурний аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Структурний аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, %

Стаття	Питома вага, %			Відхилення, ч. од.		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
1	2	3	4	5	6	7
грошові кошти та їх еквіваленти	13	13,1	17,8	0,1	4,6	4,7
кредити та аванси банкам	6,5	6,5	19,2	-0,01	12,6	12,6
кредити та аванси клієнтам	14,3	17	12,5	2,6	-4,4	-1,7
інвестиційні цінні папери, в т.ч.:	57,9	55,3	44,3	-2,5	-11	-13,6
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	26,3	23,2	17,7	-3,1	-5,4	-8,6
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	31,1	32,1	26,6	1	-5,5	-4,5
за амортизованою собівартістю	0,4	0,03	0,02	-0,42	-0,01	-0,43
поточні податкові активи	17,4	2,4	1,6	-14,9	-0,8	-15,7
відстрочені податкові активи	0,01	0	0,2	-0,01	0,2	0,2
інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	0,7	0,01	0,01	-0,7	0	-0,7
інвестиційна нерухомість	0,4	0,5	0,4	0,04	-0,1	-0,06
нематеріальні активи за винятком гудвілу	1,5	0,3	0,2	-1,2	-0,06	-1,2
основні засоби	0,9	1,5	0,9	0,6	-0,5	0,0
інші фінансові активи	2,3	0,6	0,8	-1,6	0,1	-1,5
інші нефінансові активи	0,3	2,4	1,7	2,1	-0,7	1,3

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7
непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	0,01	0	0,01	-0,01	0,01	0
загальна сума активів	100	100	100	x	x	x

Структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік зображено на рис. 2.3.

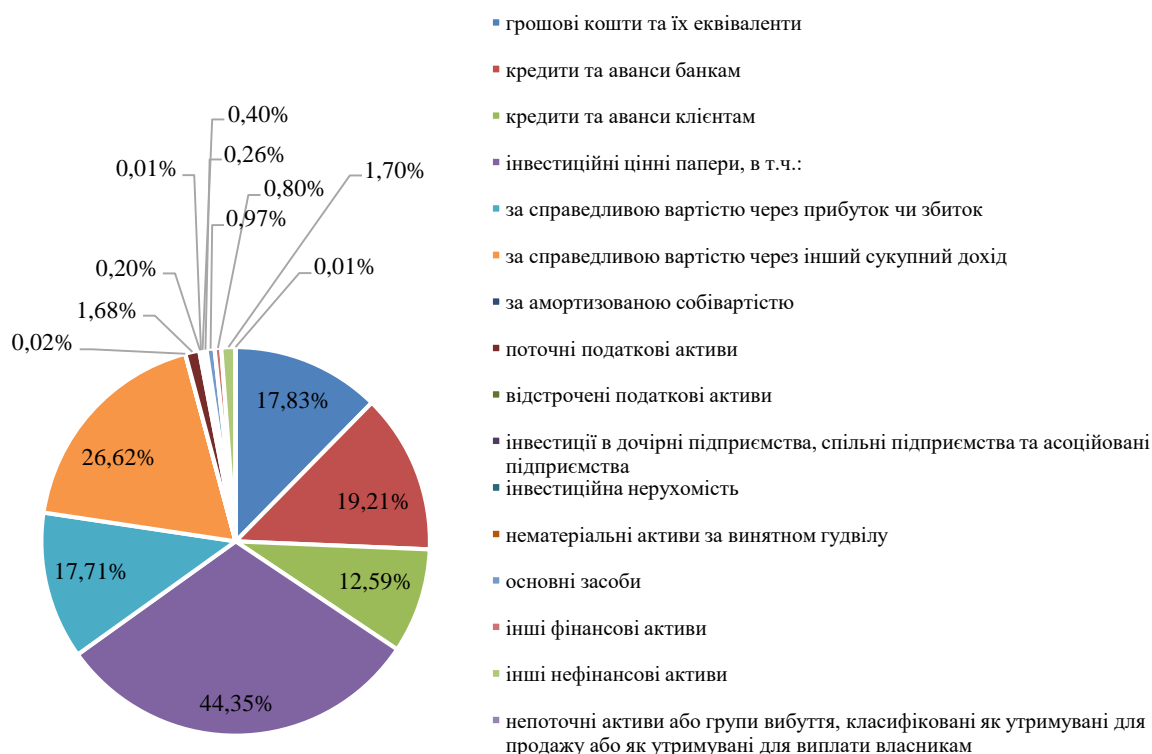

Рис. 2.3 – Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік, %

Найбільшу частку у структурі пасивів АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 років займали зобов'язання банку, які у 2020 році становили 86,1% усіх пасивів, у 2021 році знизились на 2,7 ч. од. і становили 83,4%, а у 2022 році знову підвищились на 5,9 ч. од. і становили 89,3%. Такий високий показник структурної частки зобов'язань свідчить про високу довіру клієнтів до банку, адже найбільшу частину структури зобов'язань займають саме кошти клієнтів, які у 2020 році становили 81,7% усіх зобов'язань, у 2021 році – 81%, а у 2022 році знову відбувся приріст частки коштів клієнтів до 88,2% (на 8,01 ч. од.).

Найбільшу частку власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» протягом усього досліджуваного періоду займає статутний капітал, а саме: 53,8% - у 2020 році, 51,3% - у 2021 році, 38,1% - у 2022 році.

Таке різке зниження частки власного капіталу у 2022 році пояснюється збільшенням структурної частки зобов'язань банку, адже сума статутного капіталу протягом усіх трьох років не мала ані приросту, ані зниження та залишалася незмінною.

Структурний аналіз пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Структурний аналіз пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Стаття	Питома вага			Відхилення, ч. од.		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
кошти банків	0	0	0	0	0	0
кошти клієнтів	81,7	81	88,2	-0,6	8,01	8,09
інші залучені кошти	0	0	0,02	0	0,02	0,02
зобов'язання орендаря з лізингу	0,4	0	0	-0,4	0	-0,4
відстрочені податкові зобов'язання	0,04	0,04	0	0	0	0
інші фінансові зобов'язання	0,7	0,9	0,4	0,1	-0,4	-0,2
забезпечення, у т.ч.:	3,1	0,9	1,0	-2,2	0,1	-2,0
резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	1,5	0,0	0,2	-1,5	0,1	-1,3
інше забезпечення	0,0	0,8	0,8	0,8	0,02	0,8
інші нефінансові зобов'язання	1,5	0,4	0,4	-1,1	-0,03	-1,1
загальна сума зобов'язань	86,1	83,4	89,3	-2,7	5,9	3,1
власний капітал						
статутний капітал	53,8	51,3	38,1	-2,5	-13,2	-15,7
емісійний дохід	0	0	0	0	0	0
результат від операцій з акціонером	3,1	3,0	2,2	-0,1	-0,7	-0,9
інші резерви	71,7	1,0	2,8	-72,8	-1,7	-74,6
резервні та інші фонди банку	2,2	2,4	2,1	0,2	-0,3	-0,1
накопичений дефіцит	44,8	39,1	-29	5,6	10,1	15,8
загальна сума власного капіталу	13,8	16,6	10,6	2,7	-5,9	-3,1
загальна сума пасивів	100	100	100	0	0	0

Динаміку власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки зображено на рис. 2.4.

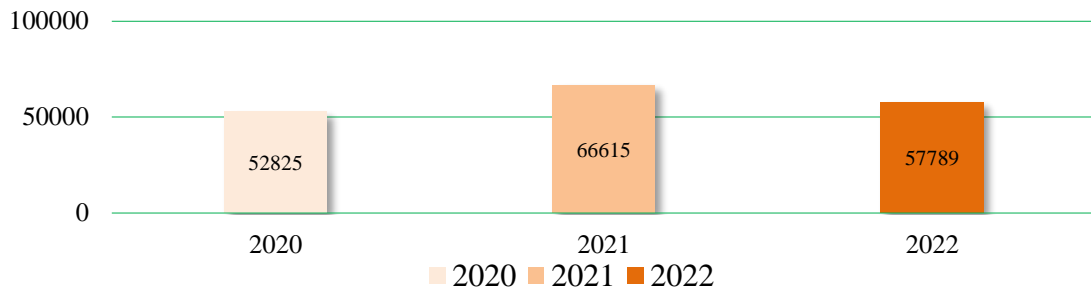

Рис. 2.4 – Динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Аналіз Звіту про фінансові результати (додаток А) АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз звіту про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення			Темп приросту
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020	
1	2	3	4	5	6	7	8
процентні доходи, у т. ч.:	33563	35854	43686	2291	7832	10123	30,16%
процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	30956	30870	38905	-86	8035	7949	25,68%
інші процентні доходи	0	4984	4781	4984	-203	4781	100,00%
процентні витрати	11961	6537	3768	-5424	-2769	-8193	-68,50%
чистий процентний дохід	21602	29317	39918	7715	10601	18316	84,79%
прибуток (збиток) від зменшення корисності	1771	856	15396	-915	14540	13625	769,34%
чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності	19831	24522	28461	4691	3939	8630	43,52%
комісійні доходи	27649	35057	32945	7408	-2112	5296	19,15%
комісійні витрати	8888	11840	12505	2952	665	3617	40,70%
виплати на витрати працівникам	9563	8904	10096	-659	1192	533	5,57%
амортизаційні витрати	1756	2183	1970	427	-213	214	12,19%
інші адміністративні та операційні витрати	18006	2348	10473	-15658	8125	-7533	-41,84%
інші доходи	1090	1286	2815	196	1529	1725	158,26%
інші прибутки (збитки) від модифікації фінансових активів	0	111	458	111	347	458	100,00%

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових активів	0	164	1	164	-163	1	100,00%
прибуток, що виникає від припинення визнання фінансових активів	0	77	4	77	-73	4	100,00%
прибуток до оподаткування	24296	35067	34672	10771	-395	10376	42,71%
витрати з податку на прибуток	6	17	4474	11	4457	4468	74,67%
чистий прибуток	24302	35050	30198	10748	-4852	5896	24,26%

Також важливо відзначити, що на підставі результатів за 2022 рік Банк має достатній рівень капіталу, враховуючи поточні вимоги Національного банку України. На кінець 2022 року регулятивний капітал Банку становив 54,5 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу склав 23,78% (що перевищує вимогу норми, яка становить >10%). Усі показники ліквідності Банку значно перевищують норми, встановлені Національним банком України. Наприклад, на 31 грудня 2022 року коефіцієнт покриття ліквідністю становив 311,01% за всіма валютами (LCRBB) та 260,14% у іноземній валюті (LCRIB), що перевищує встановлену норму НБУ, яка складає не менше 100% [24]. Незважаючи на збільшення кредитних ризиків та макроекономічні умови воєнного стану, Банку вдалося досягти високих результатів за звітний період. Чистий прибуток Банку за 12 місяців 2022 року склав 30,2 млрд. грн., що на 4,85 млрд. грн. або 13,8% менше, ніж у 2021 році. Чистий прибуток Банку залишається найвищим результатом у банківському секторі України, при тому що загальний прибуток банківського сектору в 2022 році склав 24,7 млрд. грн. (рис. 2.5).

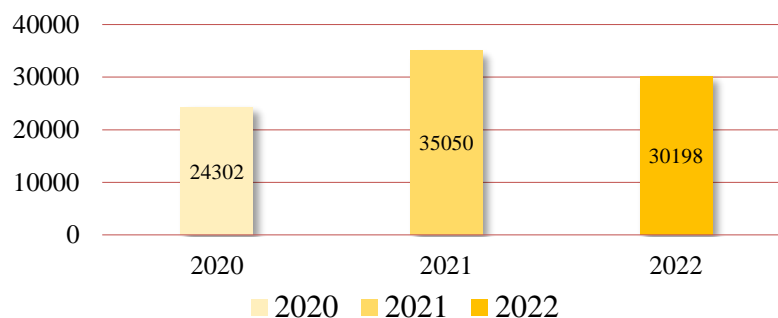

Рис. 2.5 – Динаміка чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Основні чинники, які вплинули на фінансові результати банку в 2022 році, включають наступне:

- зміна структури транзакційних операцій клієнтів, включаючи зростання безготівкових розрахунків в країні як швидкого та безпечного способу платежів, а також значне збільшення обсягу транзакцій за кордоном з використанням карт громадян України, які виїхали за кордон через війну;

- збільшення надходжень на поточні рахунки клієнтів, що зменшило відток коштів з строкових депозитів і сприяло зміні структури та обсягу чистого процентного доходу;

- вплив макроекономічних умов на банківський ринок України, включаючи тренд облікової ставки Національного банку України та офіційного валютного курсу;

- зростання кредитних ризиків і формування значних резервів для їх покриття;

- створення резервів на очікувані збитки внаслідок воєнних дій, зокрема втрати готівки та інших активів через руйнування приміщень та банкоматів;

- контроль операційних витрат шляхом обмеження витрат, які не пов'язані безпосередньо зі забезпеченням безперервності діяльності банку;

- витрати на забезпечення надійності інформаційних систем банку через їх перенесення на хмарну архітектуру, а також системні заходи для підтримки

та захисту співробітників та надання допомоги збройним силам України через цільові благодійні програми та інші ініціативи;

- результат переоцінок також значно вплинув на банк. Наприклад, зміна офіційного курсу гривні до долара США в липні призвела до збитків від переоцінки валютної позиції, але ці збитки частково компенсувалися позитивною переоцінкою індексованих облігацій з державним покриттям (ОВПД) у портфелі банку. Важливо зазначити, що переоцінка індексованих ОВПД залежить від зміни курсу гривні до долара США, інфляційних очікувань, а також зростання процентних ставок на ринку України та в світі [25].

2.3. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Кредитна політика Банку визначає загальні принципи, що стосуються кредитного процесу та управління кредитним ризиком. Вона встановлює загальний підхід до прийняття кредитних ризиків, принципи та стандарти кредитної діяльності. Крім того, вона регулює повноваження та відповідальність керівних органів, працівників та структурних підрозділів Банку на кожному етапі кредитного процесу та сприяє комплексному підходу до управління кредитним ризиком.

Військова агресія Росії проти України сильно вплинула на якість обслуговування боргу позичальниками. З метою запобігання негативним наслідкам цих небезпечних факторів та забезпечення можливості обслуговування боргу, Банк використав різні інструменти для врегулювання заборгованості. Крім того, було змінено підходи до прийняття рішень щодо кредитних операцій, враховуючи географічну ризикованість територій, де позичальники здійснюють підприємницьку діяльність. Також були введені додаткові критерії для оцінки ризиків та моніторингу якості кредитного портфеля [26].

Управління кредитним ризиком здійснюється шляхом регулярного аналізу спроможності позичальників і потенційних позичальників виконувати свої зобов'язання щодо погашення кредитів і сплати процентів. Також проводиться постійний аналіз якості кредитного портфеля для моніторингу рівня кредитного ризику. За необхідності вживаються заходи, такі як зміна лімітів кредитування або вимог щодо застави, перевірка та переоцінка застави з встановленою періодичністю, а також використання інших інструментів для зниження ризику.

Основна інформація про рівень кредитного ризику систематично оновлюється і надається у вигляді звітів про стан кредитного портфеля для подальшого аналізу.

Кредитний комітет затверджує класифікацію кредитних операцій за рівнями ризику і проводить оцінку кредитного ризику відповідно до регулятивних вимог, а також оцінює очікувані кредитні збитки відповідно до МСФЗ (кредити та аванси клієнтам, зобов'язання пов'язані з кредитуванням, інші фінансові активи).

Заради зменшення ризиків, пов'язаних з кредитними операціями, Банк має наступну систему повноважень для прийняття рішень:

1. Індивідуальні повноваження: Відповідальність за ризиковані операції делегована блоку підрозділів з управління ризиками для прийняття рішень щодо клієнтів роздрібного та малого і середнього бізнесу в рамках стандартних умов продукту.

2. Дуальні повноваження (підпис за двома особами): Відповідальність за ризикові та безризикові операції делегована керівникам підрозділів з управління ризиками разом з керівниками відповідних бізнес-підрозділів. Якщо обидва підрозділи погоджуються з операцією, тоді вона здійснюється.

3. Колективні повноваження: Повноваження делеговані Кредитному комітету Банку, приймаються з урахуванням висновків, коментарів і рекомендацій юридичного підрозділу, служби безпеки та підрозділів з управління ризиками. У процесі розгляду враховуються коментарі щодо

конкретних ризиків та можливих заходів для зменшення потенційних кредитних угод. Рішення приймається більшістю голосів членів Кредитного комітету.

Це дозволяє Банку контролювати ризики та забезпечувати прийняття обґрунтованих рішень щодо кредитних операцій.

Для дослідження складу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» було проведено порівняльний аналіз кредитного портфелю за 2020, 2021 та 2022 роки шляхом визначення абсолютних відхилень елементів кредитного портфелю банку та темпу приросту на основі балансу АТ КБ «ПриватБанк» (додаток А). Абсолютні відхилення визначаються шляхом віднімання даних попереднього року від даних поточного року, а темп приросту – це співвідношення абсолютного приросту та даних базисного року.

Горизонтальний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк», млн. грн.

Кредити та аванси клієнтам	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення			Темп приросту
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	2022-2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що							
управляються як окремий портфель	164332	163513	167931	-819	4418	3599	2%
Кредити юридичним особам	5509	4091	5340	-1418	1249	-169	-3%
Кредити фізичним особам – кредитні картки	40609	45314	46593	4705	1279	5984	15%
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9566	9858	3912	292	-5946	-5654	-59%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3500	5343	3880	1843	-1463	380	11%
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	394	328	359	-66	293	837%

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Кредити фізичним особам – інші кредити	129	83	26	-46	-57	-103	-80%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	6859	11903	21311	5044	9408	14452	211%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1052	735	364	-317	-371	-688	-65%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	588	267	162	-321	-105	-426	-72%
малого та середнього бізнесу (МСП)	593	1067	649	474	-418	56	9%
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	232772	242568	250496	9796	7928	17724	8%
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	-177751	-174350	-182412	3401	-8062	-4661	3%
Всього кредитів та авансів клієнтам	55021	68218	68084	13197	-134	13063	24%

Як вказано у табл. 2.6, загальна сума кредитів та авансів, наданих клієнтам з 2020 по 2022 рік, зросла на 17 724 млн. грн. або 8%. Однак, після врахування резерву на очікувані кредитні збитки, приріст суми кредитів становить 13 063 млн. грн. або 24%.

На 31 грудня 2022 та 2021 років категорія "Кредити, що управляються як окремий портфель" включає непрацюючі кредити, що були видані до 19 грудня 2016 року. Цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямком комерційної діяльності на дату їх надання.

На 31 грудня 2022 року Банк відвідав 167 435 млн. грн. як резерв на очікувані кредитні збитки для цих кредитів (31 грудня 2021 року: 162 322 млн. грн.). Упродовж 2022 року Банк списав 44 млн грн цих кредитів з резерву (у 2021 році: 1 744 млн. грн.), проте продовжуватиме приймати заходи для стягнення списаної заборгованості.

Динаміку кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки зображено на рис. 2.6.

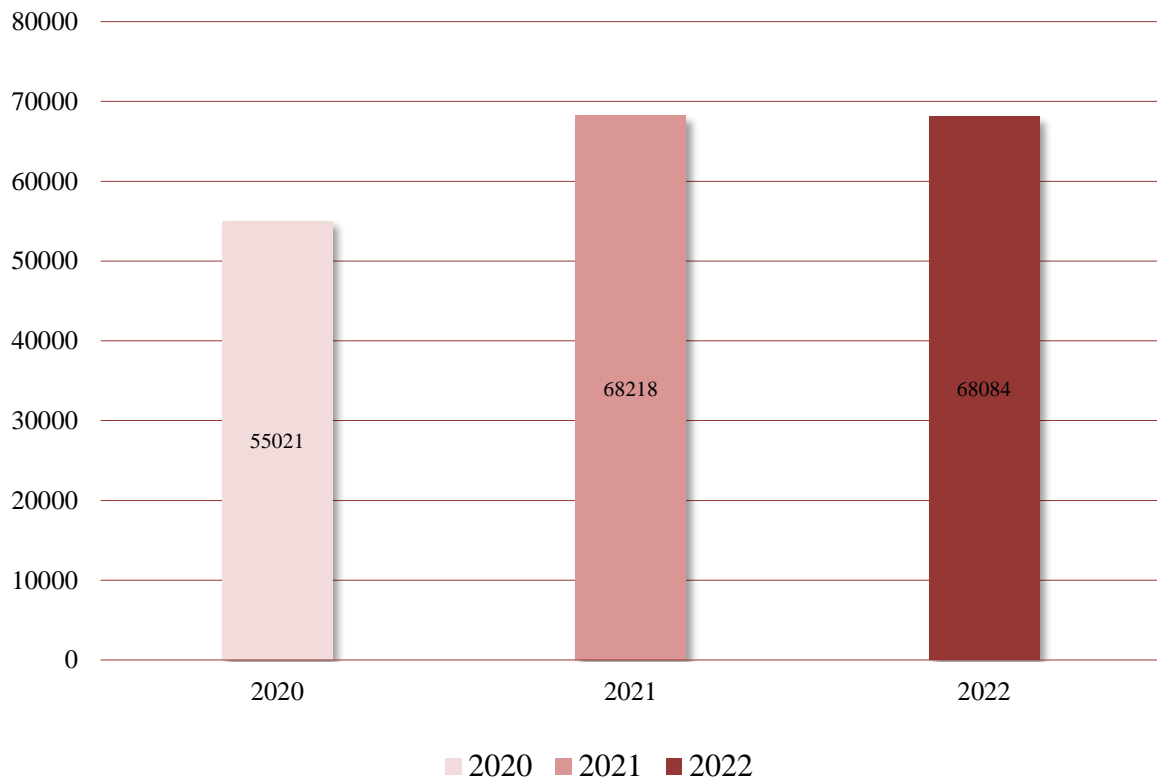

Рис. 2.6 – Динаміка кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки, млн. грн.

Для визначення структурних зрушень у складі кредитного портфелю банку слід провести структурний аналіз кредитного портфелю шляхом визначення питомої ваги кожного елемента кредитного портфеля та абсолютного приросту питомої ваги цих елементів. Структурний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Структурний аналіз кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Кредити та аванси клієнтам	Питома вага			Приріст питомої ваги		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
1	2	3	4	5	6	7
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що						

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7
управляються як окремий портфель	71%	67%	67%	-3,19%	-0,37%	-3,56%
Кредити юридичним особам	2%	2%	2%	-0,68%	0,45%	-0,23%
Кредити фізичним особам – кредитні картки	17%	19%	19%	1,24%	-0,08%	1,15%
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	4%	4%	2%	-0,05%	-2,50%	-2,55%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	2%	2%	2%	0,70%	-0,65%	0,05%
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	0,02%	0,16%	0,13%	0,15%	-0,03%	0,12%
Кредити фізичним особам – інші кредити	0,06%	0,03%	0,01%	-0,02%	-0,02%	-0,05%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	2,95%	4,91%	8,51%	1,96%	3,60%	5,56%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	0,45%	0,30%	0,15%	-0,15%	-0,16%	-0,31%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	0,25%	0,11%	0,06%	-0,14%	-0,05%	-0,19%
малого та середнього бізнесу (МСП)	0,25%	0,44%	0,26%	0,19%	-0,18%	0,00%
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	100%	100%	100%	x	x	x

З табл. 2.7 видно, що найбільшу частку кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» протягом усього досліджуваного періоду займають кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель. У 2020 році частка даних кредитів становила 71%, а у 2021 та 2022 роках – 67%, що свідчить про зниження структурної частки даного виду кредитів у структурі кредитного портфеля банку у 2022 році.

Найменшу частку кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» займали протягом усього досліджуваного періоду кредити фізичним особам (інші кредити). У 2020 році вони становили 0,06% кредитного портфеля, у 2021 році відбулось зниження на 0,03% і їх частка становила 0,03%, а у 2022 році знизилась до 0,01%.

Графічно структуру кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» можна зобразити наступним чином (рис. 2.7).

Рис. 2.7 – Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» у 2022 році

Як видно з рис. 2.7, найбільшу частку кредитного портфелю банку у 2022 році займали кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель, а саме – 67% усіх кредитів.

На другому місці знаходяться кредити фізичним особам у вигляді кредитних карток, а саме – 19%. Наступною за величиною виявилася структурна частка кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу, яка становила 8,51%. Найменшими виявилися структурні частки споживчих кредитів та іпотечних кредитів, структурні частки яких знаходяться на рівні 2% [27].

Висновки до розділу 2

АТ КБ "ПриватБанк" є банком, що орієнтується на роздрібний сегмент, активно пропонує послуги для малого та середнього бізнесу і в обмеженому

обсязі працює з корпоративним сектором. Банк діє на підставі ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року.

У період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, як державний банк України, головні пріоритети "ПриватБанку" полягають у активній участі в забезпеченні фінансової стабільності країни, підтримці та стабільності банківського сектору, фінансуванні пріоритетних галузей економіки та безперебійному функціонуванні підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, включаючи ті, що перебувають у державній власності.

Кредитна політика банку встановлює загальні принципи та стандарти кредитної діяльності, а також визначає повноваження та відповідальність керівних органів, працівників і підрозділів банку на кожному етапі кредитного процесу. Вона спрямована на забезпечення комплексного управління кредитним ризиком.

Оцінка кредитного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" свідчить про його якісний склад і структуру, а також про високу ефективність управління кредитним портфелем.

Аналіз фінансових результатів АТ КБ "ПриватБанк" підтверджує його ефективність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність. Довіра клієнтів до Банку, активне реагування на нові виклики зовнішнього середовища та забезпечення потреб клієнтів, допомогли Банку зайняти лідерські позиції в загальних показниках банківської системи. Варто зазначити, що державний ПриватБанк є важливим системним банком, який виступає основою фінансової системи України.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

3.1. Прогнозування доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Для визначення оптимальних методів підвищення доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» проведемо аналіз моделей прогнозування доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк».

Доходність кредитного портфелю банку визначається за допомогою наступної формули (3.1):

$$d = \frac{E}{V} \quad (3.1)$$

де d – рівень доходності кредитного портфелю банку, %;

E – дохід кредитного портфелю банку, тис. грн.;

V – обсяг кредитного портфелю банку, тис. грн.

Рівень доходності кредитного портфелю банку за останні десять років наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Рівень доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2013-2022 роки

Роки	Дохід кредитного портфелю, тис. грн	Обсяг кредитного портфелю, тис. грн	Доходність кредитного портфелю, %
1	2	3	4
2013	4192	48018	8,73%
2014	4752	48291	9,84%
2015	4829	49026	9,85%
2016	5038	50839	9,91%
2017	5265	52910	9,95%
2018	5321	53261	9,99%
2019	5363	53572	10,01%
2020	5739	55021	10,43%

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
2021	7258	68218	10,64%
2022	7333	68084	10,77%

Для прогнозування доходу та обсягу кредитного портфелю банку на 2023 рік було побудовано наступні трендові моделі прогнозування за допомогою ПЕОМ Excel: лінійну, степеневу та логарифмічну. Прогнозні рівняння трендів для прогнозування доходу кредитного портфелю банку на 2023 рік представлено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Прогнозні рівняння трендів для прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Тип тренду	Прогнозне рівняння тренду	Коефіцієнт детермінації
Лінійний	$y=695,18x$	$R^2=1$
Степеневий	$y=8167,6x^{-0,047}$	$R^2=0,958$
Логарифмічний	$y=-345,2\ln(x)+8121,7$	$R^2=0$

З табл. 3.2 видно, що найточнішою моделлю прогнозування доходу кредитного портфелю є лінійна, адже коефіцієнт детермінації становить 1. Найменш точною є логарифмічна модель, оскільки значення коефіцієнта детермінації має нульове значення [28].

Лінійну модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Лінійна модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Степеневу модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2 – Степенева модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Логарифмічну модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.3.

Рис. 3.3 – Логарифмічна модель прогнозування доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Прогнозні рівняння трендів для прогнозування обсягу кредитного портфелю банку на 2023 рік представлено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Прогнозні рівняння трендів для прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Тип тренду	Прогнозне рівняння тренду	Коефіцієнт детермінації
Лінійний	$y=6573,1x$	$R^2=1$
Ступеневий	$y=32891x^{0,316}$	$R^2=0,921$
Логарифмічний	$y=21840\ln(x)+17796$	$R^2=0$

З табл. 3.3 видно, що найточнішою моделлю прогнозування доходу кредитного портфелю також виявилася лінійна, адже коефіцієнт детермінації становить 1. Найменш точною є логарифмічна модель, оскільки значення коефіцієнта детермінації має нульове значення.

Лінійну модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.4.

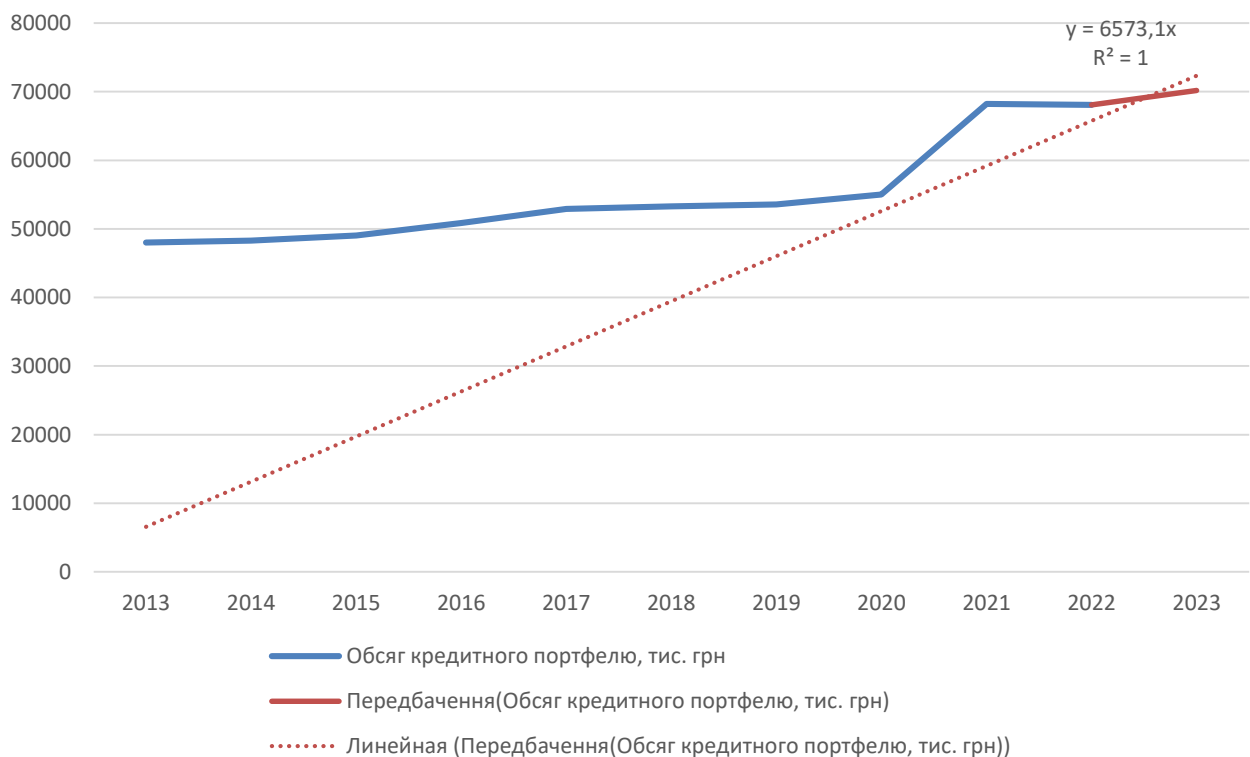

Рис. 3.4 – Лінійна модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Степеневу модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.5.

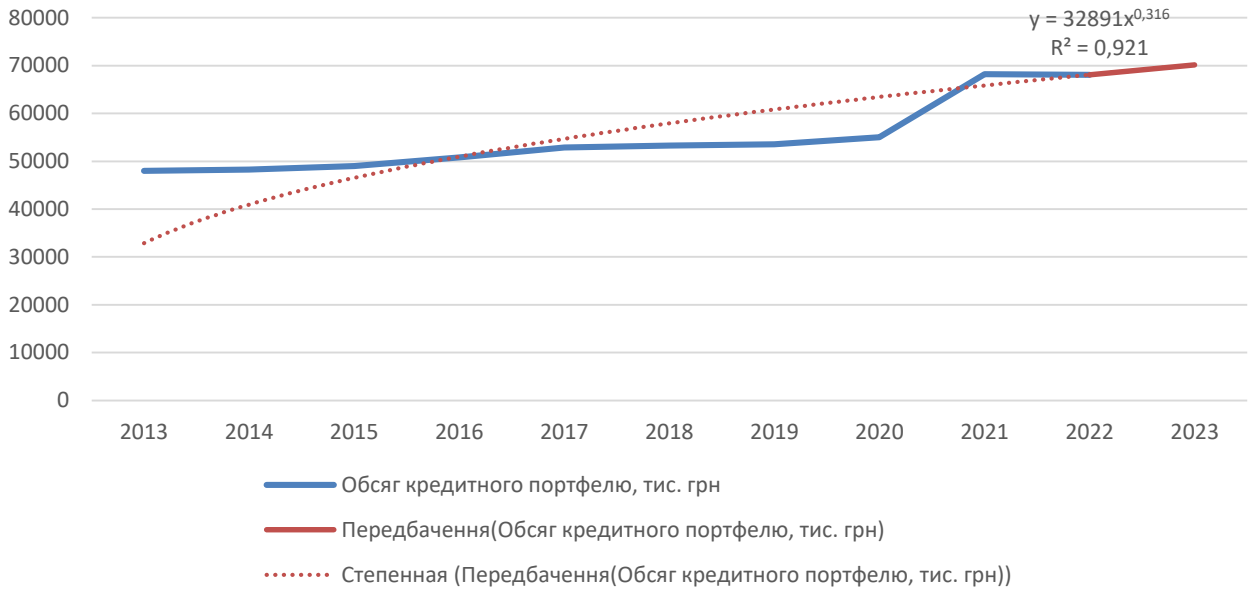

Рис. 3.5 – Степенева модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Логарифмічну модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік наведено на рис. 3.6.

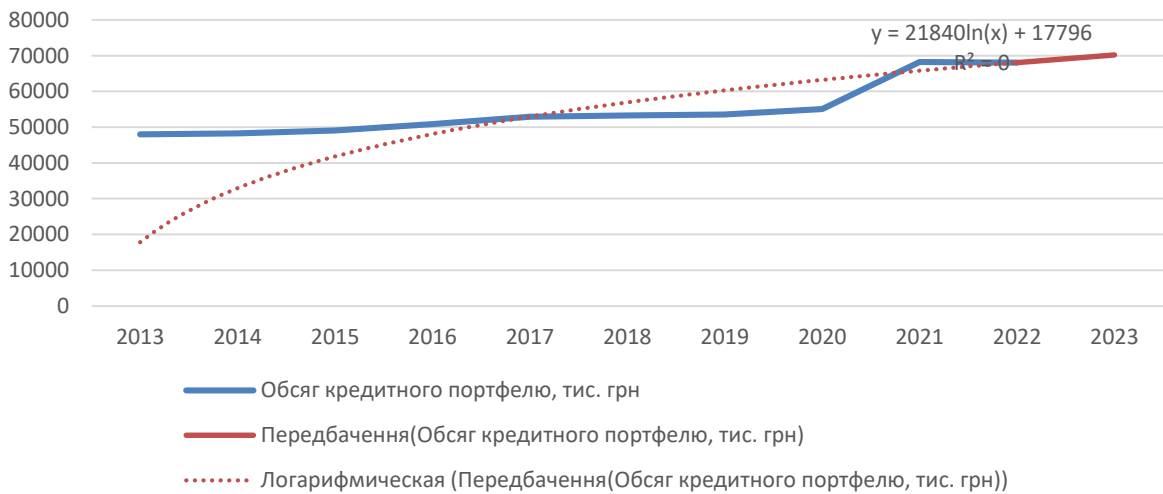

Рис. 3.6 – Логарифмічна модель прогнозування обсягу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Результати прогнозування дохідності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік представлено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Результати прогнозування дохідності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» на 2023 рік

Тип тренду	Прогнозний дохід кредитного портфелю	Прогнозний обсяг кредитного портфелю	Прогнозна дохідність кредитного портфелю
Лінійний	7300,35	70165,53	10,40%
Ступеневий	7245,81	69617,79	10,41%
Логарифмічний	7231,98	68361,18	10,58%

З табл. 3.3 видно, що прогнозна дохідність за лінійною моделлю прогнозування має найменше значення, але найточніше, тому АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році має очікувати дохідність кредитного портфелю на рівні 10,4%.

Аналіз отриманих результатів прогнозування дохідності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Аналіз результатів прогнозування дохідності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Показник	2022	2023	Абсолютне відхилення	Темп приросту
Дохід кредитного портфеля, тис. грн	7333	7300	-33	-0,45%
Обсяг кредитного портфеля, тис. грн	68084	70165,53	2081,53	3,06%
Дохідність кредитного портфеля, %	10,77%	10,40%	-0,0037	-3,44%

З табл. 3.4 видно, що прогнозний обсяг кредитного портфелю у 2023 році зросте на 2081,53 тис. грн. і становитиме 2081,53 тис. грн. Проте банку слід очікувати зниження доходу кредитного портфелю у 2023 році на 33 тис. грн., що негативно вплине на рівень доходності кредитного портфелю банку, який у 2023 році становитиме 10,4%.

Отже, дохідність кредитного портфелю банку у 2023 році за результатами прогнозування має знизитись на 3,44%, що негативно вплине на фінансовий результат банку.

Щоб уникнути зниження дохідності кредитного портфелю банку у 2023 році, а навпаки, підвищити, банку необхідно розширити асортимент кредитних послуг та проаналізувати діючі процентні ставки за наявними кредитами.

Також доцільною буде оптимізація кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» [29].

3.2. Шляхи підвищення ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»

Для визначення оптимальних шляхів підвищення ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» необхідно визначити поточний рівень ефективності управління кредитним портфелем банку шляхом розрахунку коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки (3.2):

$$E_{\text{Укп}} = \frac{D_{\text{кп}} - r}{R_{\text{кп}}} \quad (3.2)$$

де $E_{\text{Укп}}$ – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банку;

$D_{\text{кп}}$ - дохідність кредитного портфеля банку, %;

r - облікова ставка НБУ, %

$R_{\text{кп}}$ - ризик кредитного портфеля банку, %.

Вихідні дані для розрахунку показника ефективності управління кредитним портфелем банку наведено у табл. 1.3.

Таблиця 3.5 – Вихідні дані для розрахунку показника ефективності управління кредитним портфелем банку

Роки	Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	Облікова ставка НБУ, %	Ризик кредитного портфеля (РКП), %
1	2	3	4
2013	69,85	6,5	82,79
2014	67,45	14	82,81
2015	70,86	22	81,62
2016	68,76	14	81,74
2017	69,32	14,5	80,88
2018	70,54	18	83,56

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4
2019	68,53	13,5	82,73
2020	68,44	6	83,71
2021	69,68	9	82,98
2022	64,16	25	81,69

Рівень ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» за 2013-2022 роки наведено у табл. 3.6.

Табл. 3.6 – Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» за 2013-2022 роки

Роки	Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»
2013	-0,003
2014	-0,05
2015	-0,09
2016	-0,099
2017	-0,08
2018	-0,071
2019	-0,074
2020	-0,083
2021	-0,086
2022	-0,091

За даними табл. 3.6 коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банку у 2013–2022 рр. знаходився в межах від –0,099 до –0,003.

Протягом розглянутого періоду спостерігалася стійка тенденція до зниження коефіцієнта ефективності в управлінні кредитним портфелем банку. Це головним чином пов'язано з недостатньою дохідністю самого кредитного портфеля. Значну роль у визначенні коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем АТ КБ "ПриватБанк" відіграє високий рівень кредитного ризику, що приводить до значних резервних відрахувань в банку. Від'ємне значення цього показника можна пояснити зростанням облікової ставки Національного банку України, що призводить до збільшення вартості кредитних ресурсів. Значне збільшення резервів для компенсації можливих втрат від кредитних операцій призводить до погіршення якості кредитного

портфеля, що відображається у зростанні проблемної заборгованості за кредитами.

Таким чином, низьке значення коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем свідчить про неефективність управління кредитним портфелем АТ КБ "ПриватБанк". Коли цей коефіцієнт перебуває нижче встановленого рівня, видача кредиту вважається нецілеспрямованою, що допомагає створити оптимальний кредитний портфель з точки зору співвідношення доходу та ризику. Це сприятиме активізації ролі кредитного портфеля в системі фінансового управління банку та банківської системи в цілому.

Розрахований коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем підтверджує пряму залежність між рівнем проблемних кредитів у банку та ефективністю їх управління, що підтверджують результати обчислень цього показника. Це стимулює необхідність розробки нових стратегій кредитної політики, спрямованих на зменшення ризику кредитного портфеля та збільшення його доходності.

Для підвищення доходності кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» пропонується оптимізувати кредитний портфель шляхом збільшення обсягу наступних видів кредитів у кредитному портфелі банку на 10% (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Вихідні дані для оптимізації кредитного портфелю банку

Види кредитів	Поточний обсяг у кредитному портфелі, млн грн	Поточний дохід кредитного портфелю (станом на 31.12.2022 р.), млн грн
Кредитні картки	46593	43686
Іпотечні кредити	3912	
Споживчі кредити	3880	
Кредити юридичним особам	5340	
Кредити МСП	21311	

Після збільшення обсягу даних видів кредитів у загальному обсязі кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» спрогнозуємо обсяг доходу кредитного портфелю банку, отриманий від збільшення кожного з видів

кредитів. Визначимо дохід кредитного портфелю банку після збільшення обсягу даних видів кредитів на 10% (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Порівняльний аналіз прогнозованого доходу кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

Види кредитів	Прогнозований обсяг кредитів у кредитному портфелі	Прогнозований дохід кредитного портфелю
Кредитні картки	51252,3	55731,78
Іпотечні кредити	4303,2	46816,56
Споживчі кредити	4268	48274,42
Кредити юридичним особам	5874	49926,09
Кредити МСП	23442,1	50718,45

З даних табл. 3.8 видно, що найбільший дохід кредитного портфелю, а саме - 55731,78 млн. грн. банк отримає внаслідок збільшення на 10% обсягу кредитних карток у кредитному портфелі, а найменший – від збільшення обсягу іпотечних кредитів.

Отже, серед усіх запропонованих варіантів для підвищення доходності кредитного портфелю банку та підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку рекомендується збільшити обсяг випуску кредитних карток на 10%. Розглянемо, як збільшення обсягу кредитних карток вплине на збільшення рівня доходності та ефективності управління кредитним портфелем банку у 2023 році (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Аналіз впливу зміни обсягу кредитних карток на доходність та ефективність управління кредитним портфелем у 2023 році

Роки	2022	2023	Абсолютне відхилення, млн грн	Темп приросту, %
Дохід кредитного портфелю	43686	55731,78	12045,78	27,57
Обсяг кредитного портфелю	68084	72743,3	4659,3	6,84
Рівень доходності кредитного портфелю (ДКП), %	64,16	76,61	12,45	x
Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем	-0,091	0,134	0,225	x

Отже, після оптимізації складу кредитного портфелю банку за рахунок додаткового випуску кредитних карток дохід кредитного портфелю зросте на 12045,78 млн. грн., або на 27,57%, що призведе до збільшення рівня доходності кредитного портфелю на 12,45%. Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем зросте з -0,091 до 0,134, отже, ефективність управління підвищиться.

Висновки до розділу 3

Для визначення оптимальних методів збільшення доходності кредитного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" проводиться аналіз прогнозування доходності за допомогою трьох моделей: лінійної, степеневої та логарифмічної. Згідно з результатами, найточнішою моделлю є лінійна, оскільки має коефіцієнт детермінації 1, тоді як найменш точною є логарифмічна з нульовим значенням цього коефіцієнта.

Прогнозуються зниження доходності кредитного портфелю банку у 2023 році на 3,44%, що негативно вплине на фінансовий результат. Для підвищення доходності пропонується оптимізувати кредитний портфель шляхом додаткового випуску кредитних карток, що позитивно позначиться на доходності портфелю та ефективності його управління.

Отже, після оптимізації складу кредитного портфелю шляхом додаткового випуску кредитних карток очікується зростання доходу кредитного портфелю на 12 045,78 млн. грн., або 27,57%, що призведе до підвищення рівня доходності кредитного портфелю на 12,45%. Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем збільшиться з -0,091 до 0,134, що свідчить про поліпшення ефективності управління кредитним портфелем.

ВИСНОВКИ

Головною метою комерційного банку є отримання прибутку, надаючи власні фінансові послуги. Одна з основних економічних функцій банків - це надання кредитів їх клієнтам.

За результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що процес управління якістю кредитного портфелю банку включає такі складові: запобіжні заходи, спрямовані на формування високоякісного кредитного портфелю; забезпечення оптимальних значень кредитного портфелю шляхом внутрішньобанківського моніторингу якості кредитного портфелю; врахування та впровадження факторів, які впливають на вимірювання якісних показників кредитного портфелю.

Використання методології, яку пропонує дослідження, банківськими установами має значний економічний ефект у вигляді отримання прибутку від високоякісних кредитних процесів. Це дозволить уникнути збитків від ризикованих кредитних операцій і підвищить рівень економічної безпеки банків. Головною метою оцінювання якості кредитного портфелю є максимальне зниження ризику неповернення позик, що може призвести до серйозних втрат для банку та навіть до його банкрутства. Використання таких методів дозволяє банківським установам детально дослідити та оцінити якість кредитного портфелю, а також розробити заходи для поліпшення його складу та якості.

АТ КБ «ПриватБанк» є банком, спрямованим на роздрібний сегмент, з активним просуванням послуг для малого та середнього бізнесу, а також з діяльністю у корпоративному секторі. Банк діє на підставі ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року.

Оцінка кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» свідчить про те, що портфель має якісний склад та структуру, а управління ним є ефективним.

Аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» показує, що банк є ефективним, стресостійким, гнучким та адаптивним за результатами роботи в

2022 році. Довіра клієнтів до банку, оперативна реакція на нові виклики зовнішнього середовища та потреби клієнтів допомогли банку зайняти лідерські позиції в банківській системі загалом. ПриватБанк є системно важливим банком, що становить основу фінансової системи України.

Прогнозується, що дохідність кредитного портфелю банку у 2023 році знизиться, що негативно позначиться на фінансових результатах. Щоб підвищити дохідність кредитного портфелю, необхідно розширити асортимент кредитних послуг та проаналізувати поточні процентні ставки для наявних кредитів. Також для підвищення дохідності пропонується оптимізувати кредитний портфель шляхом додаткового випуску кредитних карток, що позитивно позначиться на доходності портфелю та ефективності його управління. Після оптимізації складу кредитного портфелю шляхом додаткового випуску кредитних карток очікується зростання доходу кредитного портфелю на, що призведе до підвищення рівня доходності кредитного портфелю. Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем збільшиться, що свідчить про поліпшення ефективності управління кредитним портфелем.

Для підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку, керівництву потрібно прийняти відповідні заходи для зміни структури кредитного портфеля з метою забезпечення вчасного погашення позик і підвищення результативності кредитних операцій. Ефективним методом для досягнення цих цілей є впровадження організаційної структури кредитного процесу, що базується на чіткому розподілі функцій між співробітниками банку, супроводженні кредитних проектів та обліку між відповідними підрозділами. Це значно покращить систему внутрішнього контролю над ризиками, пов'язаними з кредитними операціями, і дозволить знизити їх рівень. Крім того, для виявлення нових можливостей для збільшення кредитування або потенційних проблем, які можуть мати негативні наслідки, банку необхідно якісно оцінювати свою ринкову позицію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова В.В., Волкова Н.І. Тенденції та перспективи управління кредитною діяльністю банків. «ECONOMIC AND LAW PARADIGM OF MODERN SOCIETY». Словатчина, Кошеца. 2016. №1. С. 28-33.

2. Волкова В. В., Власенко О. С. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку. Економіка і організація управління: Збірник Наукових Праць. 2021. №2(42). С. 76-85. DOI: 10.31558/2307-2318.2021.2

3. Бондаренко Л. А., Т. В. Стародубцева. Оцінка портфеля проблемних кредитів комерційних банків України в контексті забезпечення стабільності банківської системи. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 2 (20). С. 169–172.

4. Лаврушин О.И., Валенцева Н.И. Банковские риски: учеб. пособие. /коллектив авторов. под ред. О.И. Лаврушина, Н.И. Валенцевой. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: КНОРУС, 2016. 292 с.

5. Юлія Бугель // поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність ефективного управління ним. 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18971/1/%D0%91%D1%83%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D1%8C%20%D0%AE..pdf>;

6. Постанова правління Національного Банку України «Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків». – Офіційний сайт Верховної Ради України. – 2023. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-00#Text>;

7. Банківські операції [текст]: навч.посіб./ Н.І.Демчук, О.В. Довгаль, Ю.П.Владика– -Дніпро: Пороги, 2017. - с. 461. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/bankivski-operacii.pdf>;

8. Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківська енциклопедія. Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
9. Балаболін В.Г. Банківська справа: Навчальний посібник. Єкатеринбург: УрГСХА, 2014. 243 с.
10. Банківська справа. Управління та технології: підручник для студентів вузів, що навчаються за економічними спеціальностями / за ред. А.М. Тавасієва. 2-е вид., Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. 671 с.
11. Белоглазова Г.М. Банківська справа: Навчальний посібник. Москва: Фінанси і статистика, 2014. 592 с.
12. Бондаренко Л. А., Т. В. Стародубцева. Оцінка портфеля проблемних кредитів комерційних банків України в контексті забезпечення стабільності банківської системи. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 2 (20). С. 169–172.
13. Грушко В., Т. Іваненко Оптимізація структури кредитного портфелю комерційного банку. Вісник НБУ. 2014. №2. С. 28–32.
14. Дугін І. М. Врахування чинників зовнішнього середовища в процесі управління кредитним портфелем комерційного банку. Вісник Національного банку України. 2018. № 6. С. 32–36.
15. Колесніков В.І., Кроливецькая Л.П. Банківська справа: навч. посіб. Москва: Фінанси і статистика, 2014. 480 с.
16. Кошель Г. М., Вядрова І. М. Ефективність управління кредитним портфелем в умовах економічної нестабільності. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». Київ, 2017. С. 23;
17. Кравцова Г.І., Василенко М.К., Купчинова О.В. Організація діяльності комерційних банків. Мінськ : БГЭУ, 2017. 478 с.
18. Сокиринська І. Г., Валенюк Н. В., Суботіна Г. О. Оптимізація структури кредитного портфелю банку в контексті підвищення ефективності його діяльності. Фінансовий ринок економічний вісник. Київ: 2017. С. 65-76.

19. Крамаренко О., Лаврентович Ю. Кредитування і контроль: навч. посіб. Миколаїв : НУК, 2011. с. 105;
20. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк», 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua>;
21. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>;
22. Звіт про управління АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf?_gl=1*140i4x*_ga*_MTIzMjY3Mzg1NS4xNjMzNjMyOTkz*_ga_C7N2L9YCO9*MTY4NDQyMjI1Ny4xMS4xLjE2ODQ0MjIyNjMuNTQuMC4w
23. Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 рік;
24. Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 рік;
25. Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 рік;
26. Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 рік;
27. Міщенко С. Ефективне управління кредитним портфелем комерційних банків / С.Міщенко, А.Франовська // Матеріали XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (30 травня 2018 р., м. Переяслав-Хмельницький). – С.52-54.
28. Нетребчук Лариса Олександрівна Концентрація кредитних портфелів у банках України / Л.О.Нетребчук // Фінансовий простір.- 2014.- № 4 (16).- С.184-190.
29. Овчиннікова Л. Фактори впливу на формування прибутку банківських установ/ Л. Овчиннікова, В.В. Соловйова// XV Всеукраїнська науково - практична конференція студентів та аспірантів, 2016., - С. 130-133.
30. Островська Н.С. Аналіз стану та динаміки кредитування в Україні (2011-2013 рр.) / Н.С.Островська , Н.В. Грапко // Економічний часопис-XXI - 2014. - №2 - С.15-18.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк»

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервані та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	2022 рік	2021 рік
Прибуток за рік	30 198	35 050
Інший сукупний дохід		
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Фінансові інструменти що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(14 139)	(1 758)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(119)	(32)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки	3 453	-
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	(207)	(2)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Будівлі та земля:		
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки	34	(32)
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу	(6)	6
Загальна сума іншого сукупного доходу	(10 984)	(1 818)
Загальна сума сукупного доходу	19 214	33 232

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як рекламифіковано)	31 грудня 2019 (як рекламифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 689	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резервні та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бюч
Голова Правління

Г. Ю Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як рекласифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020
Прибуток за рік		35 050	24 302
Інший сукупний дохід			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(1 758)	(1 649)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(32)	(8)
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу		(2)	(6)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі та земля:			
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки		(32)	139
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу		6	(25)
Загальна сума іншого сукупного доходу		(1 818)	(1 549)
Загальна сума сукупного доходу		33 232	22 753

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року**

<i>У мільйонах українських гривень</i>	<i>Прим.</i>	<i>2020 рік</i>	<i>2019 рік</i>
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

 В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер